

การจัดระเบียบสื่อบันเทิงกับกลุ่มแฟนคลับและศิลปินจีนด้วยมาตรการ ชิงหล่าง กับปทัสถานและความสัมพันธ์ทางสังคมในจีนคอมมิวนิสต์

The Organization of Entertainment Media with the Chinese Fan Groups and Artists through the "Qinglang Measures", along with Norms and Social Relationships in Communist China

นันทพร พลอนันต์¹ และ จิรภัทร กิตติวารากุล²
Nantaporn Polanun¹ and Jirapat Kitiwarakul²

สาขาวิชานิติศาสตร์ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ 50000¹
Department of Communication Arts, International College, Payap University,
Chiang Mai 50000 Thailand¹
สาขาวิชานิติศาสตร์ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ 50000²
Department of Communication Arts, International College, Payap University,
Chiang Mai 50000 Thailand²

*Corresponding Author E-mail: Jirapat11@gmail.com

(Received: January 27, 2025; Revised: March 27, 2025; Accepted: April 23, 2025)

บทคัดย่อ

สังคมคอมมิวนิสต์จีนมีระบบการเมืองการปกครองแบบเผด็จการตามทฤษฎีอำนาจนิยม มีการควบคุมและใช้สื่อเพื่อเป็นเครื่องมือของทางการในการรักษาอุดมการณ์ทางการเมือง การสืบทอดวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม และความพยายามในการสร้างสภาพแวดล้อมสื่อที่ดี การควบคุมและใช้สื่อดังกล่าวหมายรวมไปถึงสื่อบันเทิงด้วยเช่นกัน จากที่กล่าวมา ทางการจีนจึงได้มีการออก “มาตรการชิงหล่าง” เพื่อใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการควบคุมสตูดิโอต้นสังกัดของศิลปินและบรรดาแฟนคลับของศิลปิน เพื่อให้อยู่ในกรอบความประพฤติที่เหมาะสม

วารสารการสื่อสารและสื่อบูรณาการ คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2568

บทความนี้แบ่งการวิเคราะห์เนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการใช้ทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชน (normative theories of media) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสื่อที่เกี่ยวข้องกับเหล่าแฟนคลับศิลปินจีน กับบรรทัดฐานของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีระบบการเมืองการปกครองแบบเผด็จการตามทฤษฎีอำนาจนิยม ซึ่งการวิเคราะห์แสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์ของคอมมิวนิสต์จีนที่เน้นบรรทัดฐานด้านความเท่าเทียม ด้านการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมาก่อนส่วนตนและด้านการต่อต้านระบบทุนนิยม โดยการล้มล้างทุกกิจกรรมที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ขจัดทุกความเสี่ยงที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งและห้ามกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายเกินจำเป็น

ในส่วนที่สองของบทความเป็นการวิเคราะห์โครงสร้างและหน้าที่ทางสังคมของกลุ่มแฟนคลับของศิลปินจีนโดยใช้ทฤษฎีวาทกรรมแนวคิดอำนาจเหนือ (hegemony) การวิเคราะห์แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างทางสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างทางการเมืองที่เป็นชนชั้นปกครอง ใช้อำนาจเหนือในการประกาศใช้มาตรการขิงหล่างเพื่อควบคุมสตูดิโอหรือค่ายต้นสังกัดของศิลปิน ศิลปิน รวมถึงประชาชนที่เป็นแฟนคลับให้อยู่ในกรอบเกณฑ์ที่ประเทศชาติต้องการ และวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม โดยเน้นวิเคราะห์เฉพาะกรอบหน้าที่ในด้าน “การถ่ายทอดมรดกทางสังคมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนรุ่นหลัง” การวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ศิลปินและสื่อบันเทิงไม่ได้เป็นเครื่องจรรโลงใจของกลุ่มแฟนคลับเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือของทางการเมืองในการรักษาอุดมการณ์ทางการเมือง การสืบทอดวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมและความพยายามในการสร้างสภาพแวดล้อมสื่อที่ดีอีกด้วย

คำสำคัญ: กลุ่มแฟนคลับชาวจีนของศิลปิน, มาตรการขิงหล่าง, ปัทสถาน, ความสัมพันธ์ทางสังคม, จีนคอมมิวนิสต์

Abstract

Chinese communist society has a political governance system based on authoritarian theory. The media is used as a tool by the authorities to maintain political ideology, inherit traditional culture, and create a favorable media environment. This control and use of media also include entertainment media. As a result, the

Chinese authorities have implemented the "Qinglang Measures" as a tool to control the affiliated studios of artists and their fan clubs, ensuring they remain within appropriate behavioral boundaries.

This article is divided into two parts. The first part involves using the Normative Theories of Media to analyze the relationship between the media and the fan communities of Chinese artists in the context of the norms of the People's Republic of China, which has a political system governed by authoritarianism according to the theory of power. The analysis reveals the ideology of Chinese communism, which emphasizes norms of equality, prioritizing the common good over individual interests, and opposing capitalism by dismantling any activities that create inequality, eliminating all risks that could lead to conflict, and prohibiting the encouragement of excessive spending.

The second part of the article analyzes the structure and social functions of fan groups of Chinese artists using the theory of hegemonic critique. The analysis reveals the social structure and the relationship between the Chinese authorities, who are the ruling class, and their use of hegemonic power to implement measures to control studios or record labels of the artists, as well as the fans themselves, keeping them within the framework desired by the state. It also analyzes this through the lens of structural functionalism, focusing specifically on the functional framework of "transmitting social heritage from one generation to the next." The analysis shows that artists and entertainment media are not only a source of emotional support for fan groups but also serve as tools for the Chinese authorities to maintain political ideology, perpetuate traditional culture, and create a favorable media environment.

Keywords: Chinese Fan Groups of Artists, Qinglang Measures, Norms, Social Relationships, Communist China

บทนำ

หลายปีมานี้อุตสาหกรรมบันเทิงจีนได้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในยุคที่ประชาชนใช้สื่อออนไลน์เพื่อเสพสื่อบันเทิงต่าง ๆ ตามต้องการ ใน ค.ศ. 2016 อุตสาหกรรมสร้างสรรค์กลุ่มดิจิทัลจึงถูกนำมารวมอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 13 ของจีนจนกระทั่ง ค.ศ. 2020 การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 14 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน (ค.ศ. 2021 - ค.ศ. 2025) รัฐบาลจีนก็ยังคงมุ่งสร้างความก้าวหน้าให้กับอุตสาหกรรมบันเทิงภายในประเทศเช่นเดิม โดยรัฐบาลจีนมุ่งหวังให้อุตสาหกรรมบันเทิงเป็นหนึ่งในเสาหลักทางเศรษฐกิจ ต่างจากในยุคอดีตที่จะมุ่งเป้าเฉพาะอุตสาหกรรมหนักหรือการเกษตรเท่านั้น (ภักจิรา มาตาพิทักษ์, 2566)

การเติบโตดังกล่าว ส่งผลให้ประชาชนชาวจีนได้เสพสื่อบันเทิงจนเกิดเป็นความชื่นชอบบรรดาศิลปินในวงการ ถึงขั้นคลั่งไคล้รวมตัวกันเป็นกลุ่มแฟนคลับหรือเอฟซี (FC: Fan Club) ของศิลปินขึ้น ทั้งนี้รัฐบาลจีนทราบดีว่า สื่อบันเทิงสามารถหล่อหลอมหรือเปลี่ยนแปลงความคิดผู้คนได้ จึงไม่ปล่อยให้กลุ่มแฟนคลับสื่อสารหรือขับเคลื่อนความคลั่งไคล้ของตนเองตามกลไกธรรมชาติ เพราะอาจทำให้ค่านิยมของสังคมด้านใดด้านหนึ่งผิดเพี้ยนไปจากชนบดั้งเดิมได้ ซึ่งส่วนแรกของบทความนี้จะอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวด้วยทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชนซึ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสื่อที่เกี่ยวข้องกับเหล่าแฟนคลับ กับบรรทัดฐานของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีระบบการเมืองการปกครองแบบเผด็จการตามทฤษฎีอำนาจนิยม

ทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อแบบอำนาจนิยม (authoritarian theory) เป็นหนึ่งในกลุ่มทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อ (normative theories of media) ซึ่งแบบอำนาจนิยมเป็นบรรทัดฐานแรกสุดภายใต้แนวคิดที่ว่า ความจริงจะไม่เกิดจากคนส่วนใหญ่ แต่เกิดจากผู้รู้จำนวนน้อยที่อยู่ในฐานะที่เป็นผู้นำในสังคมและความจริงจะอยู่ใกล้กับศูนย์กลาง ดังนั้น สื่อสารมวลชน จึงมีหน้าที่เป็นสื่อกลางที่จะส่งข้อมูลข่าวสารหรือความจริงจากศูนย์กลางหรือผู้ปกครองไปยังประชาชน ตามที่ผู้ปกครองเห็นว่าประชาชนควรทราบ ในระบบนี้ สื่อมวลชนจึงมีหน้าที่ในการตอบสนองนโยบายของผู้ปกครอง ลักษณะการใช้อำนาจของผู้มีอำนาจในสังคมสมัยนั้น คือการควบคุมการสื่อสารทุกรูปแบบ เพื่อป้องกันและรักษาความเป็นระเบียบในสังคม (มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2559) ส่วนแรกของบทความนี้จะใช้ทฤษฎีดังกล่าวเป็นกรอบในการวิเคราะห์ว่า รัฐบาลจีน ซึ่งอยู่ในฐานะผู้นำในสังคมได้ออกมาตรการชิงไหวชิงมุงมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมการสื่อสารของศิลปินในวงการบันเทิงและกลุ่มแฟนคลับให้อยู่ในบรรทัดฐานของคอมมิวนิสต์จีนอย่างไร ด้านใดบ้าง

ในส่วนที่สองจะวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีวิพากษ์ ที่มีต้นกำเนิดจากสำนักแฟรงค์เฟิร์ต ซึ่งให้มุมมองเกี่ยวกับ “อำนาจ” ในสังคมที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของประชาชน สื่อและรัฐบาล ทฤษฎีประกอบไปด้วยหลายแนวคิด โดยบทความนี้เลือกวิเคราะห์ด้วยแนวคิดอำนาจเหนือ (hegemony) ของ Antonio Gramsci ที่กล่าวว่า การครอบงำของกลุ่มสังคมหนึ่งที่เหนือกว่ากลุ่มอื่น ๆ ผ่านการยินยอมจากผู้ถูกปกครอง สื่อมีบทบาทในการสนับสนุนอำนาจเหนือ โดยการกำหนดความคิดเห็นสาธารณะและส่งเสริมค่านิยมและความเชื่อต่าง ๆ ให้กลายเป็น “สามัญสำนึก” (Bardawil, 2020) โดยบทความนี้จะแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างทางสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างทางการเมืองที่เป็นชนชั้นปกครอง ใช้อำนาจเหนือในการประกาศใช้มาตรการซึ่งกลางเพื่อควบคุมสติโอหรือค่ายต้นสังกัดของศิลปิน ศิลปิน รวมถึงประชาชนที่เป็นแฟนคลับให้อยู่ในกรอบเกณฑ์ที่ประเทศชาติต้องการ

นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ของ Lasswell (1984, อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2543) ที่กล่าวว่า การทำหน้าที่ของสื่อต่อสังคมเป็นหน้าที่หลักเพื่อจรรโลงและรักษาเสถียรภาพและความสมดุลของสังคมให้คงอยู่และต่อเนื่อง ซึ่งมี 3 หน้าที่ ได้แก่ 1) การสอดส่องดูแลสังคม 2) การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของสังคมหรือประสานเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ในการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น และ 3) การสืบทอดวัฒนธรรมของสังคมหรือการถ่ายทอดมรดกทางสังคมและวัฒนธรรมให้กับสมาชิกรุ่นหลัง โดยเน้นวิเคราะห์เฉพาะกรอบหน้าที่ในด้าน “การถ่ายทอดมรดกทางสังคมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนรุ่นหลัง” หมายถึง การทำหน้าที่กระจายความรู้ เผยแพร่ค่านิยม ปทัสถาน วัฒนธรรมของสังคมจากคนรุ่นปัจจุบันไปสู่คนรุ่นต่อไป เพื่อไม่ให้ความรู้ ค่านิยม ปทัสถานและวัฒนธรรมของสังคมสูญหายไป สอดคล้องกับหน้าที่ในการสร้างความต่อเนื่องในสังคม อันหมายถึง การก่อให้เกิดการธำรงไว้ซึ่งค่านิยมพื้นฐานของคนทั่วไป ซึ่งเป็นอีกหนึ่งหน้าที่ที่พึงประสงค์ของสื่อมวลชนต่อสังคมตามแนวคิดของ McQuail (1987, อ้างถึงใน พชรภรณ์ จารุพันธ์, 2556) ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นว่า ศิลปินและสื่อบันเทิงไม่ได้เป็นเครื่องจรรโลงใจของกลุ่มแฟนคลับเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือของทางการเมืองในการรักษาอุดมการณ์ทางการเมือง การสืบทอดวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมและความพยายามในการสร้างสภาพแวดล้อมสื่อที่ดีอีกด้วย

1. บรรทัดฐานชาติ บรรทัดฐานแฟนคลับ

“ลัทธิคอมมิวนิสต์” เป็นระบอบที่มีแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองสังคมและการเคลื่อนไหวทางการเมืองภายใต้ข้อกำหนดของ

ความเป็นเจ้าของร่วมกันและการมีรายได้ที่ขึ้นอยู่กับการผลิต ระบบคอมมิวนิสต์มุ่งให้ประชาชนทุกคนมีฐานะทางสังคมเท่าเทียมกัน และเชื่อว่าถ้าสังคมสามารถจัดการสะสมความมั่งคั่ง การเปิดเปียน การเอาวัดเอาเปรียบและนำความมั่งคั่งกระจายไปให้แก่ทุกคนโดยทั่วถึงกันแล้ว สังคมจะมีแต่ความสุข เพราะมนุษย์จะไม่เปิดเปียนและแย่งชิงผลประโยชน์กัน (นพดล บงกชกาญจน์, 2563)

สำหรับสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้น ในด้านการเมืองการปกครอง แม้จะมีระบอบการปกครองที่เป็นคอมมิวนิสต์ที่แข็งแกร่ง แต่ก็ยอมรับในแนวคิดทุนนิยม แม้จะไม่ยอมรับทั้งหมดแต่ก็ยอมรับให้มีในบางส่วน ในด้านเศรษฐกิจ ตามหลักการแล้วรัฐบาลจะเป็นผู้ควบคุมดูแลทั้งหมด กล่าวคือ รัฐบาลเป็นเจ้าของทุนและเจ้าของปัจจัยการผลิตทุกชนิด เป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ แต่ในความเป็นจริงภายหลังก็ต้องหันมายอมรับแนวคิดทุนนิยม โดยนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป้าหมายในการสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้เกิดขึ้นกับประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่ความกินดีอยู่ดีของประชาชนภายในประเทศได้ (นพดล บงกชกาญจน์, 2563)

การปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ในจีนเริ่มต้นเมื่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนนำโดยเหมาเจ๋อตง (Mao Zedong) ได้สถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนขึ้นเมื่อ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1949 โดยระบอบการปกครองของจีนนั้น พรรคคอมมิวนิสต์จะเป็นผู้กำหนดนโยบายและรัฐบาลจะเป็นผู้นำไปปฏิบัติ (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง, ม.ป.ป.) ในช่วงแรกของการก่อตั้งสาธารณรัฐฯ ถือได้ว่าจีนจัดเป็นประเทศที่ยากจนข้นแค้น โดยคริส เหลิง หัวหน้านักเศรษฐศาสตร์สาธารณรัฐประชาชนจีนประจำธนาคาร DBS กล่าวว่า ในช่วงเวลานั้นจีนไม่มีคู่ค้า ไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูต ต้องพึ่งตัวเองเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ในช่วงทศวรรษที่ 1950 เหมาพยายามจะเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจจีนจากเกษตรกรรมให้กลายเป็นอุตสาหกรรม แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ทำให้มีคนจำนวน 10 - 40 ล้านคนเสียชีวิตช่วงระหว่าง ค.ศ. 1959 ถึง 1961 นับเป็นภาวะขาดแคลนอาหารที่ร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์โลก ต่อมาในช่วงทศวรรษ 1960 เกิดการปฏิวัติวัฒนธรรม ซึ่งเป็นความพยายามของเหมาในการกำจัดฝ่ายตรงข้ามของพรรคคอมมิวนิสต์ ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ล้วนสร้างผลกระทบต่อสังคมจีนอย่างรุนแรง (เวอร์จิเนีย แฮร์ริสัน และ ดาเนียล พาโลมโบ, 2562)

ภายหลังจากที่เหมาเสียชีวิต เพื่อให้จีนพ้นจากความยากจน Deng Xiaoping ได้ประกาศใช้นโยบายปฏิรูปและเปิดประเทศในช่วงปลายทศวรรษที่ 1970 เศรษฐกิจของประเทศจึงเติบโตอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับการพัฒนาไปสู่สังคมประชาธิปไตย จนมาถึงยุคของสีจิ้นผิง (Xi Jinping) ที่ปรารถนา

จะเห็นจีนขึ้นมายิ่งใหญ่ โดยมุ่งเน้นที่ความเป็นชาตินิยมของผู้รักชาติ (อาร์ม ตั้งนิรันดร, 2564) แม้จีนจะเผชิญกับการเปลี่ยนผ่านมาหลายครั้งหลายคราตามยุคสมัย แต่สิ่งที่ไม่เปลี่ยนคือการที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนก็ยังคงอยู่ในอำนาจอย่างมีเสถียรภาพ ซึ่งสาเหตุของการดำรงอยู่ของระบอบอำนาจนิยมนี้ มีการวิเคราะห์ไว้ว่า เกิดจากพรรคคอมมิวนิสต์พยายามรักษาอำนาจเหนือภัยคุกคามต่าง ๆ ไว้ 3 มิติ ได้แก่ (อรรถวิวัฒน์ อัครนัตดา, 2565)

มิติที่ 1 อำนาจในการบังคับ ปรามปราบโดยกองกำลังทหารและตำรวจ

มิติที่ 2 อำนาจในการกีดกันเรื่องหรือประเด็นที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสถานภาพเดิม โดยสมาชิกพรรคและการปกปิดข้อมูลข่าวสาร

มิติที่ 3 อำนาจในการครอบงำประชาชนให้เลื่องการกระทำที่ขัดแย้งกับผลประโยชน์ของพรรค

การใช้อำนาจในมิติที่ 2 และ 3 มีความเกี่ยวโยงกับ “สื่อมวลชน” พอสมควร ทั้งในด้านการปิดบังข้อมูลที่รัฐเห็นว่าอาจจะสั่นคลอนความมั่นคงของรัฐบาล และการใช้สื่อในการกำกับความคิดและพฤติกรรมของประชาชนให้อยู่ในกรอบของผู้ถูกปกครองที่ยอมอยู่ใต้อาณัติ สอดคล้องกับทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชนส่วนหนึ่งได้อธิบายไว้ว่า สื่อมวลชนกับสังคมนั้นมีสายใยสัมพันธ์ต่อกัน โดยความสำคัญของทฤษฎีนี้ ไม่ใช่การเน้นให้สื่อทำงานตามอุดมคติของวิชาชีพสื่อ แต่เป็นการเน้นย้ำว่าไม่ให้งานทำงานของสื่อเบี่ยงเบนออกไปจากบรรทัดฐานของสังคมจากแรงผลักดันต่าง ๆ (กาญจนา แก้วเทพ, 2552) นโยบายสำคัญที่มีการประกาศให้ทราบโดยทั่วกันของ “สีจิ้นผิง” (Xi Jinping) หลังเถลิงอำนาจ คงหนีไม่พ้น “การผลักดันการต่อต้านคอร์รัปชัน” รวมถึงการขู่นโยบายเส้นทางการค้า “สายไหมยุคใหม่” ขณะเดียวกันก็มีการกำกับและกดดันการควบคุมสื่อ รวมถึงการถูกวิพากษ์วิจารณ์กล่าวหาว่ามีการปราบปรามอย่างรุนแรงต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

สำหรับอุตสาหกรรมบันเทิงจีน จากข้อมูลเมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2020 โดยสถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาชนจีนประจำประเทศไทย ระบุว่ารัฐบาลจีนได้พิจารณาให้อุตสาหกรรมบันเทิงเปรียบเสมือนปัจจัยที่ 5 ของมนุษย์ เพราะความบันเทิงคือ อาหารประโลมโลกของบุคคลตั้งแต่จำความได้จนแก่ชรา โดยเฉพาะในปัจจุบันที่ประชากรจีนสามารถเข้าถึงสื่อออนไลน์เพื่อเสพสิ่งบันเทิงตามต้องการ ความบันเทิงจึงเป็นได้ทั้งช่องทางหล่อหลอมบุคคลเหมือนการศึกษา ศาสนาและการอบรมทางสังคมอื่น ๆ และในทางตรงข้ามสามารถเป็นช่องทางบั่นทอนผู้คนโดยนำเสนอเนื้อหาซึ่งขัดแย้งกับอุดมการณ์ชาติหรือสวนทางการพัฒนาการปล่อยให้อุตสาหกรรมบันเทิงเป็นไปตามกลไกตลาดจึงไม่ใช่ทางเลือกของรัฐบาลจีน

โดยเฉพาะในยามที่มุ่งเป้าหมายให้จีนอยู่ในสถานะของชาติชั้นนำ (Transport Journal, 2022)

เมื่อทางการจีนตระหนักดีว่า สื่อบันเทิง รวมถึงศิลปิน ดารา นักร้อง ที่เป็นไอดอล (idol) ของประชาชน สามารถหล่อหลอมความคิดของผู้คนให้ออกนอกกรอบของบรรทัดฐานที่ต้องการได้โดยง่าย ใน ค.ศ. 2021 สำนักงานบริหารไซเบอร์สเปซแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (Cyberspace Administration of China: CAC) จึงได้มีการออกมาตรการพิเศษ คือ “มาตรการชิงหล่าง” ขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการควบคุมและจัดการพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมของกลุ่มคนที่ขึ้นชอปปินตัวศิลปินจนกลายเป็นกลุ่มแฟนคลับของศิลปินที่อาจก่อให้เกิดความวุ่นวายบนโลกออนไลน์ โดยมีข้อกำหนดที่เข้มงวดชัดเจน 10 ประการ นับเป็นหนึ่งในระบบการควบคุมสื่อในสังคมที่ยอมรับทฤษฎีฝ่ายอำนาจนิยมที่ว่า หน่วยต่าง ๆ ของการสื่อสารควรสนับสนุนและผลักดันนโยบายของรัฐบาลที่กำลังอยู่ในอำนาจ แม้รัฐจะไม่ใช้สื่อโดยตรง แต่สื่อก็เป็นเครื่องมืออันเป็นกึ่งอิสระที่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ (เกษม ศิริสัมพันธ์, 2551) โดยมาตรการชิงหล่างนี้สะท้อนให้เห็น 3 ประเด็นที่ทางการจีนต้องการใช้ควบคุมกลุ่มแฟนคลับของศิลปินในสื่อออนไลน์ ได้แก่ (1) การล้มล้างทุกกิจกรรมที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ (2) การขจัดทุกความเสี่ยงที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งและ (3) ห้ามกระตุ้นให้เกิดการใช้ภัยเกินจำเป็น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 การล้มล้างทุกกิจกรรมที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ

ข้อกำหนด 2 ข้อแรกในมาตรการชิงหล่างเกี่ยวข้องกับการจัดอันดับความนิยมของศิลปิน โดยข้อ 1 นั้นให้ยกเลิกชาร์ต (chart) การจัดอันดับความนิยมของเหล่าศิลปิน และข้อ 2 ให้ปรับปรุงชาร์ตการจัดอันดับให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้วยการเน้นไปที่การจัดอันดับผลงานที่เสริมสร้างความเป็นมืออาชีพ เช่น เพลง ซีรีส์ และภาพยนตร์ ส่วนหนึ่งเพื่อเป็นการชี้แนะเหล่าแฟนคลับของศิลปินให้หันกลับมาให้ความสำคัญกับคุณภาพของผลงานและลดความกระตือรือร้นในการไล่ตามตัวศิลปินดารา (ผู้จัดการออนไลน์, 2564ก)

สำหรับข้อแรกนั้น ผู้เขียนขอยกตัวอย่างชาร์ตจัดอันดับศิลปินจีนที่ได้รับความนิยมอย่าง Sina Power Celebrity ของเว่ยป้อ (Weibo) ที่บรรดาแฟนคลับใช้ในการแสดงออกถึงความชื่นชมในตัวศิลปินด้วยการไลก์ แชร์ คอมเมนต์เพื่อจัดอันดับศิลปินในหมวดหมู่ต่าง ๆ ได้มีการยกเลิกไปตามมาตรการชิงหล่าง (Chanakarn, 2021a) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สื่อบันเทิงมีการตอบสนองขนานรับนโยบายของทางการเป็นอย่างดี

การจัดอันดับผลงานที่เสริมสร้างความเป็นมืออาชีพในข้อที่ 2 นั้น มีตัวอย่างหนึ่งที่เป็นการจัดอันดับผลงานซีรีส์หรือละครตามมาตรฐานของทางการเงิน โดยเฟซบุ๊กแฟนเพจ Wangyibo 王一博 หวังอ้อป้อ: MTJJ Thailand ซึ่งเป็นแฟนเพจของนักแสดงหนุ่มชาวจีน “หวังอ้อป้อ” (Wang Yibo) ระบุว่า เมื่อวันที่ 15 มกราคม ค.ศ. 2025 ละครเรื่อง “War of Faith” หรือชื่อไทย “สมรภูมิแห่งศรัทธา” ซึ่งนำเสนอโดยหวังอ้อป้อในบทบาท “เว่ยรุ่ยไหล่” (Wei Ruolai) ได้รับการคัดเลือกโดยสำนักบริหารวิทยุและโทรทัศน์แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (National Radio and Television Administration) ให้เป็น 1 ใน 16 เรื่องในหมวดละครโทรทัศน์ที่ได้รับการชมเชยยกย่องใน “การคัดเลือกละครโทรทัศน์จีนประจำปี 2024” โดยให้เหตุผลว่า “ละครสะท้อนถึงความ ‘รุ่งเรือง’ ของละครโทรทัศน์จีนในปี 2024 ได้อย่างดี...” (Wangyibo 王一博 หวังอ้อป้อ : MTJJ Thailand, 2025a) จึงนับได้ว่าเป็นละครที่ได้รับการการันตีคุณภาพจากหน่วยงานของรัฐ โดยละครเรื่อง “War of Fate” เป็นซีรีส์สายลับ การเมือง อิงประวัติศาสตร์ มีฉากหลังเป็นการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างพรรคก๊กมินตั๋งและพรรคคอมมิวนิสต์จีนในทศวรรษ 1930 (ผู้จัดการออนไลน์, 2567ก) โดยพระเอกแรกเริ่มเป็นพนักงานธนาคารกลางแห่งพรรคก๊กมินตั๋ง แต่ต่อมาได้พบเห็นการทุจริตและความมีดমনมากมายในด้านการเงินของพรรคฯ จึงเปลี่ยนเส้นทางไปทำงานให้กับธนาคารของพรรคคอมมิวนิสต์แทน

การที่ “War of Fate” ได้รับการยกย่อง อาจกล่าวได้ว่า เนื่องจากเนื้อหาของละครช่วยสนับสนุนและตอกย้ำว่า ภายใต้การปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์เท่านั้นที่สามารถนำประเทศชาติก้าวไปข้างหน้าได้ เป็นระบอบการปกครองที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งเป็นการตอบสนองต่ออุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์จีน โดยปัจจุบันสื่อบันเทิงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการรักษาอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์จีนและสนับสนุนเสถียรภาพภายในประเทศ หากสื่อบันเทิงได้รับความนิยมจนสร้างแรงขับเคลื่อนหรือสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจแก่คนในประเทศได้ รัฐบาลจีนก็จะยังมีความน่าเชื่อถือและมีความชอบธรรมในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น (ภคจิรา มาตาพิทักษ์, 2566)

จากการดำเนินนโยบายผลักดันสื่อบันเทิงภายในประเทศให้เป็นซอฟต์แวร์ อุตสาหกรรมภาพยนตร์ของจีนจึงถูกเปลี่ยนรูปแบบเป็นการดำเนินงานภายใต้อุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนและผลิตสื่อตามความต้องการของตลาด ภายใต้การควบคุมที่เข้มงวด ทั้งยังมีการกำกับการกำกับดูแลที่ชัดเจนและมีการเซ็นเซอร์เนื้อหาที่เข้าข่ายเป็น “ภัยความมั่นคงของจีน” อยู่เนื่อง ๆ การเซ็นเซอร์สื่อบันเทิงอย่างเข้มข้นของจีนทำให้ละครและภาพยนตร์ทั้งหมดต้องได้รับการอนุมัติจากหน่วยงาน

ภาครัฐที่เกี่ยวข้องก่อนจึงจะสามารถนำออกมาเผยแพร่ได้ จึงกล่าวได้ว่า สื่อบันเทิงที่ผลิตและส่งต่อให้ชาวต่างชาติได้ล้วนแล้วแต่เป็นสื่อบันเทิงที่ทางกรเงินตรวจสอบเนื้อหามาแล้วทั้งสิ้น

สำหรับการยกเลิกการจัดอันดับศิลปินตามความนิยมนี้ มีผลในด้านการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้ คือ ศิลปินที่มีภูมิหลังหรือทรัพยากรน้อยกว่าจะมีโอกาสในการแสดงผลงานเช่นเดียวกับศิลปินคนอื่น ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ในด้าน “หลักการความเสมอภาค” ที่ต้องการสร้างสังคมที่ไม่มีการแบ่งแยกทางชนชั้น และหวังให้ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ทุกคนมีชีวิตที่ดีขึ้น และลดช่องว่างระหว่างชนชั้น

1.2 การจัดการทุกความเสี่ยงที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้ง

เนื่องจากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มแฟนคลับของศิลปิน มีไม่น้อยที่จัดให้มีการโหวต เพื่อจัดอันดับความนิยม นำมาซึ่งการทะเลาะวิวาทระหว่างกลุ่มแฟนคลับ ซึ่งก่อให้เกิดความวุ่นวายในสังคม ข้อบังคับชิงหล่าง 2 ข้อแรกจึงได้มุ่งไปที่การลดความเหลื่อมล้ำดังที่ได้กล่าวไปในข้อ 1.1 แต่แม้จะยกเลิกกิจกรรมการจัดอันดับ กลุ่มแฟนคลับออนไลน์ก็ยังทะเลาะกันได้ด้วยเหตุอื่น เช่น กรณีเหตุการณ์ 227 (27 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2020) ของนักแสดงหนุ่ม “เซียวจ้าน” (Xiao Zhan) เหตุเกิดจากมีคนทำรูปเซียวจ้าน ประกอบนิยายความรักเพศเดียวกัน เผยแพร่ทางเว็บแอนิเมชัน Archive of Our Own หรือ AO3 ทางแพลตฟอร์มสื่อออนไลน์ ชื่อ Lofter เป็นเรื่องราวสาวข้ามเพศขายบริการที่หลงรักชายหนุ่ม โดยได้วาดเซียวจ้านเป็นหญิงข้ามเพศคนนั้น รูปดังกล่าวทำให้ภาพลักษณ์ความเป็นเพศชายของเซียวจ้านเสียหาย ส่งผลให้แฟนคลับของเซียวจ้านโกรธแค้นและรายงานต่อทางการให้ปิดเว็บในทันที ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้ปิดทั้งเว็บ AO3 และ Lofter โดยระบุว่าเรื่องราวดังกล่าวมีเนื้อหาเกี่ยวกับหญิงขายบริการและเป็นภาพโป๊เปลือย การปิดเว็บทั้งสองกระทบต่อผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตชาวจีนหลายล้านคนที่ชอบอ่านนิยายและติดตามผลงานเรื่องอื่น ๆ ที่ไม่ได้มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเซียวจ้าน จึงเกิดกระแสต่อต้านจากคนเหล่านั้นตีกลับไปที่เซียวจ้านและแฟนคลับ มีการเรียกร้องกดดันให้แบรนด์ต่าง ๆ ที่เซียวจ้านเป็นพรีเซนเตอร์ รวมทั้ง Estee Lauder Piaget และ Cartier แบนนักแสดงหนุ่ม จนเกิดเป็นสงครามระหว่างแฟนคลับของเซียวจ้านและแฟนคลับของเว็บที่ทางการสั่งปิด ส่งผลให้เซียวจ้านต้องหายไปจากหน้าจอเป็นเวลาหลายเดือน (ข่าวสดออนไลน์, 2563) ด้วยเหตุนี้ ข้อกำหนดข้อ 3 ข้อในมาตรการชิงหล่างจึงถูกกำหนดขึ้นเพื่อลดความเสี่ยงในการสร้างความขัดแย้งให้มากที่สุดได้แก่ (ผู้จัดการออนไลน์, 2564ก)

ข้อ 3 ควบคุมต้นสังกัดของเหล่าศิลปินดารา รวมถึงสตูดิโอส่วนตัว อย่างเข้มงวด เน้นให้มีการกำหนดการดำเนินงานบนหน้าออนไลน์ที่เกี่ยวข้อง และร่วมรับผิดชอบในการเป็นแนวทางให้กับกลุ่มแฟนคลับของศิลปิน หากตัวศิลปิน ดารา สตูดิโอหรือกลุ่มบ้านแฟนคลับของศิลปินใดมีส่วนก่อให้เกิดสงครามของเหล่า แฟนคลับบนโลกออนไลน์ จะต้องถูกลงโทษด้วยการปิดบัญชีและต้องงดเผยแพร่ ข้อมูลต่าง ๆ ของศิลปินที่เกี่ยวข้องด้วย

กรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นเมื่อ ค.ศ. 2021 บัญชีเว่ยป้อของสตูดิโอนักแสดงสาว “จ้าวลี่อิง” (Zhao Liying) ถูกระงับการใช้งานชั่วคราวเป็นเวลากว่า 15 วัน เนื่องจากได้ละเมิดมาตรการชิงไหวพริบ สาเหตุเริ่มต้นจากความขัดแย้งระหว่าง กลุ่มแฟนคลับนักแสดงสาวกับกลุ่มแฟนคลับของนักแสดงชาย “หวังอี้ป้อ” (Wang Yibo) ที่มีข่าวลือแพร่สะพัดออกมาบนโลกอินเทอร์เน็ตว่า นักแสดงทั้งสอง อาจได้กลับมาร่วมงานกันอีกครั้งในซีรีส์ใหม่ที่ใกล้จะถ่ายทำ ซึ่งข่าวลือดังกล่าว กระตุ้นให้แฟนคลับของจ้าวลี่อิงต่างออกมาแสดงความไม่พอใจต่อการที่ทั้งสอง อาจกลับมาร่วมงานกันอีกครั้ง เนื่องจากส่วนใหญ่มองว่า ก่อนหน้านี้ที่จ้าวลี่อิง เคยประคบกับหวังอี้ป้อในซีรีส์ “นางโจร” กระแสตอบรับจากผู้ชมออกมาไม่ดีเท่าที่ควร เมื่อเทียบกับผลงานเรื่องอื่น ๆ ของจ้าวลี่อิงที่มักจะได้รับคำชื่นชมและ เคยทำยอดขายสูงทะลุหลักหมื่นล้านวิวมาตลอด ความไม่พอใจครั้งนี้ไม่เพียงแค่ แฟนคลับทั่วไปเท่านั้น ยังรวมถึงแฟนเบส (fan base) ใหญ่ของจ้าวลี่อิงก็ได้ออกมา แสดงจุดยืนต่อต้านการกลับมาร่วมงานกันของทั้งคู่อย่างจริงจัง ต่อมาสตูดิโอ ของจ้าวลี่อิงได้โพสต์ข้อความตอบสนองต่อข่าวลือดังกล่าว แต่กลับไม่มีคำใด ที่แสดงถึงการปฏิเสธ ส่งผลให้แฟนคลับจ้าวลี่อิงออกมาต่อต้านหนักมากขึ้นเรื่อย ๆ จนลามไปด่ากราด ต่อว่าหวังอี้ป้อและผู้กำกับซีรีส์เรื่องใหม่ที่มีข่าวว่าทั้งคู่จะกลับมา แสดงร่วมกัน ด้านแฟนคลับของหวังอี้ป้อมีการโจมตีแฟนคลับและตัวจ้าวลี่อิงกลับ เช่นกัน ความวุ่นวายบนโลกอินเทอร์เน็ตดำเนินไปได้สักพัก หน่วยงานที่รับผิดชอบ อย่างสำนักงานบริหารไซเบอร์สเปซแห่งประเทศจีน (Cyberspace Administration of China: CAC) ก็ได้มีการออกมาจัดการกับเรื่องนี้อย่างจริงจัง โดยแอคเคาน์ทาง การของเว่ยป้อ (Weibo) ซึ่งเป็นเครือข่ายโซเชียลมีเดียของจีน ได้ออกประกาศ ผลสรุปการจัดการกับเหตุการณ์ดังกล่าว นอกจากการสั่งระงับการใช้งานบัญชีเว่ย ป้อของสตูดิโอจ้าวลี่อิงเป็นเวลา 15 วันแล้ว ยังได้มีการล้างเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ ตัวจ้าวลี่อิงออกไปกว่า 633 รายการ และผู้ใช้งานฝั่งแฟนคลับของจ้าวลี่อิงกว่า 175 บัญชีถูกลงโทษโดย 140 บัญชีถูกแบนถาวร ในส่วนฝั่งหวังอี้ป้อ มีการล้างข้อมูล แฟนคลับที่เกี่ยวข้องกว่า 679 รายการ กว่า 75 บัญชีถูกลงโทษ โดย 60 บัญชี

ถูกแบนถาวรและบัญชีอื่น ๆ การระงับการใช้งานชั่วคราวตามระยะเวลาที่กำหนด เหตุผลจากการจัดการที่ผิดพลาดและไม่ได้มีการแจ้งเตือนห้ามปรามที่เหมาะสม (ผู้จัดการออนไลน์, 2564ข)

ข้อ 4 สร้างมาตรฐานให้กับบัญชีกลุ่มแฟนคลับ มาตรการนี้มุ่งเป้าไปที่กลุ่มแฟนคลับ โดยกลุ่มแฟนคลับไม่ว่าจะเป็นบ้านเบส คือ กลุ่มแฟนคลับที่คอยอัปเดตตารางงานและกิจกรรมของศิลปินนั้น ๆ ลงบนโซเชียลมีเดียให้คนในแฟนด้อมได้รับรู้หรือบ้านแฟนไซต์ (fan site) คือ แฟนคลับที่คอยตามถ่ายรูปศิลปินในงานอีเวนต์ (Natcha, 2022) ต้องได้รับการอนุญาตหรือรับรองจากสตูดิโอของศิลปิน การรับรองจากสตูดิโอของศิลปินทำให้บ้านเบสนั้น ๆ กลายเป็นบ้านเบสอย่างเป็นทางการของศิลปิน การอัปเดตข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศิลปินจะได้มาจากศิลปินหรือสตูดิโอโดยตรงแล้วจึงคอยนำเสนอต่อไปในโซเชียลมีเดียของกลุ่มแฟนด้อม ข่าวสารที่น่าเสนอจึงผ่านการคัดกรองมาแล้ว มีความน่าเชื่อถือช่วยลดปัญหาการแพร่กระจายของข่าวลือที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งได้

ผู้เขียนขอยกตัวอย่างกลุ่มแฟนคลับที่เป็นทางการ เช่น บ้านเบส “กั๋งอ้วน” หรือ “Xiao Fei Xia” ซึ่งเป็นบ้านแฟนคลับอย่างเป็นทางการของ “เซียวจ้าน” (Xiao Zhan) แอ็กเคานต์เว่ยป้อ (Weibo) @肥虾專屬意见簿 บ้านเบสนี้เป็นตัวแทนแฟนคลับที่สตูดิโอของเซียวจ้านติดตาม โดยจะมีการประสานงานโดยตรงกับสตูดิโอ เพื่อส่งต่อข้อมูลให้กับบรรดาแฟนคลับของเซียวจ้าน นอกจากนี้ “กั๋งอ้วน” ยังทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์โดย “มักจะออกมาเบรกข่าวลือต่าง ๆ ที่ไม่ได้มีผลกระทบกับศิลปินมากนัก” เช่น ข่าวลือการรับงานต่าง ๆ โดยถ้าเป็นเรื่องจริง กั๋งอ้วนก็จะไม่ออกมาโต้แย้งข่าวใด ๆ (คมชัดลึก, 2566)

กรณีหนึ่งที่บ้านเบส “กั๋งอ้วน” ได้ทำหน้าที่ในการปฏิเสธข่าวลือ คือ “กรณีของเวทีนางงามดังของไทย ได้ออกโปสเตอร์โปรโมตว่า นักแสดง ศิลปินระดับซูเปอร์ของแดนมังกรอย่าง ‘เซียวจ้าน’ จะมาร่วมงานประกวดในเวทีดังกล่าว” ขาวนี้เป็นที่พูดถึงในวงกว้างไม่ใช่แค่ในประเทศไทย โดยหลังจากข่าวแพร่ไปได้ไม่นาน “กั๋งอ้วน” ก็ได้มีการโพสต์ข้อความว่า “ขอประกาศให้ทราบโดยทั่วกันอีกครั้ง หวังว่าทุกคนจะคอยย้ำเตือนกันว่า ศิลปินไม่มีการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องดังกล่าว” (คมชัดลึก, 2566) ซึ่งข้อความนี้เปรียบเป็นการทำหน้าที่แทนสตูดิโอของศิลปินในการปฏิเสธข่าวลือดังกล่าวอย่างเป็นทางการ

ข้อ 5 ห้ามสร้างความขัดแย้ง แพลตฟอร์มออนไลน์และเว็บไซต์ต่าง ๆ ต้องออกมาทำหน้าที่ค้นหาและจัดการทำความสะอาดพื้นที่เมื่อเกิดการเปิดศึกปะทะกันเหล่าแฟนคลับของศิลปินหรือการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นอันตรายและผิดกฎหมาย

หากแพลตฟอร์มออนไลน์หรือเว็บไซต์ใดจัดการได้ไม่ดี จะต้องเจอกับบทลงโทษที่รุนแรง ในกรณีการเผยแพร่ข่าวลืออันเป็นเท็จเกี่ยวกับตัวศิลปิน จะเห็นได้ชัดเจนถึงการออกมาปฏิเสธข่าวลือผ่านทางเว็บไซต์หรือเพจของสตูดิโอต้นสังกัดของศิลปิน ดังเช่นกรณีที่มีการเผยแพร่ข่าวลือเกี่ยวกับนักแสดง “เซียวจ้าน” (Xiao Zhan) ใน ค.ศ. 2021 ว่า ตัวนักแสดงได้ออกเคตในการตอบสนองต่อข่าวลือดังกล่าว สตูดิโอต้นสังกัดของเซียวจ้านได้แถลงผ่านบริษัทกฎหมายชื่อดังในเซี่ยงไฮ้ ปฏิเสธข่าวลือเกี่ยวกับการออกเคตและประเด็นส่วนตัวต่าง ๆ ของเซียวจ้าน และยังได้ประกาศฟ้องร้องเอาผิดทางกฎหมายกับต้นตอที่ปล่อยข่าว มีการแจ้งให้ลบโพสต์ รวมทั้งหยุดเผยแพร่ข่าวลือที่ไม่มีมูลความจริงโดยทันที (TrueID, 2021)

นอกจากกรณีของเซียวจ้านแล้ว ยังมีอีกตัวอย่างซึ่งเป็นกรณีข่าวลือของนักแสดงหนุ่ม หวังอี้ป้อ ที่ต้นสังกัดได้ออกแถลงการณ์ผ่านทางเว่ยป้อ (Weibo) ปฏิเสธข่าวลืออย่างทันทั่วทั้งที่ โดยใน ค.ศ. 2022 มีข่าวลือแพร่กระจายไปทั่วโลกออนไลน์ว่า หวังอี้ป้อไปเกี่ยวข้องกับการซื้อขายบริการทางเพศ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายในประเทศจีน แถลงการณ์ของต้นสังกัดระบุว่า เป็นการใส่ร้ายด้วยข้อมูลอันเป็นเท็จเข้าข่ายหมิ่นประมาท โดยฝ่ายกฎหมายของต้นสังกัดได้รวบรวมหลักฐานเพื่อแจ้งความกับตำรวจและดำเนินการทางกฎหมาย เพื่อคุ้มครองสิทธิในชื่อเสียงของหวังอี้ป้อให้ถึงที่สุด โดยจะไม่มีการประนีประนอม (ผู้จัดการออนไลน์, 2565)

ทั้งสองกรณีข้างต้นเห็นได้ชัดถึงความพยายามของสตูดิโอต้นสังกัดของศิลปินจีนในการจัดการกับการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นอันตรายและผิดกฎหมาย เนื่องจากถ้าตอบสนองได้ไม่ดีและไม่รวดเร็วพอก็อาจจะต้องเผชิญกับบทลงโทษที่รุนแรงตามมาตราการซึ่งหาได้

ข้อ 6 จัดการล้างบางกลุ่มที่ละเมิดกฎ เช่น กลุ่มที่มีการระดมทุน ควบคุมการวิจารณ์ นินทาและสร้างข่าวลือ รวมไปถึงปิดพื้นที่และช่องทางที่จะทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อโหวต พุดคุยเรื่องอื้อฉาวของศิลปินดาราและการปั่นยอดต่าง ๆ โดยการดำเนินการในประเด็นนี้ กระทรวงความมั่นคงสาธารณะแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (Ministry of Public Security of the People’s Republic of China) มีการเรียกร้องให้กลุ่มแพลตฟอร์มอินเทอร์เน็ตรายใหญ่ของจีนร่วมกันสร้างพื้นที่บนโลกออนไลน์ที่สะอาด กระทรวงฯ มีนโยบายในการจัดการกับผู้ปล่อยข่าวลือไม่เป็นความจริง เผยแพร่ข้อมูลเท็จทางออนไลน์ ใช้ตัวตนปลอมหรือแอบอ้างเป็นบุคคลอื่น ๆ พร้อมกำหนดบทลงโทษต่อบัญชีผู้ใช้ที่ละเมิดกฎอย่างเข้มงวดมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการกำหนดบทลงโทษผู้ที่โจมตีหรือดูถูกเหยียดหยามนักกีฬาและโค้ชผู้ฝึกซ้อมด้วยเจตนามุ่งร้ายอย่างเข้มงวด อีกทั้งยังเดินทางไปปรับปรุงการกำกับดูแลความปลอดภัย

บนโลกอินเทอร์เน็ต และจะลงโทษแพลตฟอร์มที่พบว่ามีการละเมิดกฎหมายอีกด้วย (MCOT News, n.d.) ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความพยายามของทางการเงินในการกำจัดผู้ที่กระทำผิดบนโลกอินเทอร์เน็ตให้หมดสิ้นไป รวมไปถึงความพยายามในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้เกิดขึ้นในสื่อ

จากประเด็นในข้อ 1.1 และ 1.2 ข้างต้นที่ปรากฏในมาตรการซึ่งหลังทั้งการลดความเหลื่อมล้ำและลดความขัดแย้งในกลุ่มแฟนคลับของศิลปินต่างสะท้อนถึงความพยายามในการสร้างความเสมอภาค ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากต่ออุตสาหกรรมคอมมิวนิสต์ที่ว่า “สังคมคอมมิวนิสต์เป็นสังคมที่ไร้ชนชั้น ทรัพย์สินทั้งหมดเป็นของสาธารณะ และสมาชิกทุกคนมีความเท่าเทียมกันทางสังคมอย่างเต็มที่” เพราะจะทำให้ประเทศมีความมั่นคงและเสถียรภาพ อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ

1.3 ห้ามกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายเกินจำเป็น

ข้อกำหนด 4 ข้อสุดท้ายในมาตรการซึ่งหลังบัญญัติขึ้นเพื่อจำกัดให้แฟนคลับของศิลปินไม่บริโภคเกินความจำเป็น เนื่องจากต้องการให้แฟนคลับใช้จ่ายในกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อสังคมมากกว่าที่จะจ่ายเข้ากระเป๋าศิลปินหรือสตูดิโอต้นสังกัด รวมถึงส่งเสริมให้แฟนคลับใช้จ่ายในด้านการสนับสนุนศิลปินในวิธีที่มีคุณค่าและสร้างสรรค์ เช่น การร่วมกันบริจาคช่วยเหลือสาธารณกุศลต่าง ๆ ในนามของศิลปิน (Chanakarn, 2021b) ดังข้อกำหนดข้อ 7 - 10 ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อ 7 ห้ามชักชวนให้กลุ่มแฟนคลับของศิลปินมีการบริโภคเกินควรจากการตามซื้อผลงานหรือผลิตภัณฑ์ของคนดัง โดยควรที่จะมีการกำหนดกฎเกณฑ์ให้ละเอียด เช่น ในลิงก์การขายห้ามมีการแสดงข้อมูลการซื้อของแฟนคลับ ห้ามจัดอันดับจำนวนสินค้าที่แฟนคลับซื้อ นอกจากนั้นยังรวมไปถึงห้ามให้มีการจัดกิจกรรมทางการตลาดที่กระตุ้นการบริโภคของเหล่าแฟนคลับด้วย (ผู้จัดการออนไลน์, 2564ก) อย่างกรณีแพลตฟอร์ม QQ Music แอปสตรีมมิ่งดนตรีอย่างเป็นทางการของ QQ ได้สนองตอบมาตรการนี้ด้วยการจำกัดการซื้อเพลง 1 บัญชี ต่อ 1 ครั้ง โดยไม่ให้มีการซื้อซ้ำ เพื่อปิดกั้นการทุ่มซื้อดิจิทัลอัลบั้มของศิลปินที่ตนเองคลั่งไคล้โดยบรรดากลุ่มแฟนคลับ เนื่องจากกลุ่มแฟนคลับมักใช้วิธีการนี้เพื่อผลักดันศิลปินของตนขึ้นสู่การจัดอันดับชาร์ตเพลงชายดี (Chanakarn, 2021a)

นอกจากการห้ามทุ่มซื้อผลงานหรือผลิตภัณฑ์ของศิลปินในประเทศตนเองแล้ว ยังมีการห้ามแฟนคลับชาวจีนทุ่มซื้อในกรณีศิลปินจากต่างประเทศด้วย ถ้าพบว่าการฝ่าฝืนจะได้รับบทลงโทษ ดังกรณีที่เกิดขึ้นใน ค.ศ. 2021 แฟนคลับ

ชาวจีนที่คลั่งไคล้หนังร้องชาวเกาหลีใต้ “พัคจีมิน” (Park Ji Min) จากวงดนตรีบอยแบนด์ BTS มีการระดมเงิน 1 ล้านหยวนใน 3 นาที และรวบรวมเงินได้กว่า 2.3 ล้านหยวน ภายในหนึ่งชั่วโมง เพื่อทำแคมเปญร่วมกับสายการบิน Jeju Air ในการจัดกิจกรรมฉลองวันเกิดให้พัคจีมิน โดยได้วาดภาพพร้อมเขียนคำอวยพรวันเกิด “Jimin Happy Jimin Day... ‘Eternal Love’ From JIMINBARCHINA” ที่ด้านนอกลำตัวเครื่องบิน รวมทั้งมีการลงโฆษณาเต็มหน้าในหนังสือพิมพ์นิวยอร์กไทมส์ในวันเกิดพัคจีมิน ส่งผลให้ทางการจีนได้สั่งระงับบัญชีโซเชียลในเว่ยป้อ (Weibo) JIMINBARCHINA ซึ่งเป็นบัญชีแฟนคลับของศิลปิน เป็นเวลา 60 วัน เนื่องจากการใช้จ่ายเกินควร (ผู้จัดการออนไลน์, 2567ข)

ข้อ 8 จัดการรูปแบบของรายการวาไรตี้ออนไลน์ใหม่ โดยห้ามให้มีการ “ใช้เงินเพื่อโหวต” รวมไปถึงไม่สนับสนุนให้แฟนคลับของศิลปินมีการซื้อของหรือสมัครเป็นสมาชิกเพื่อหุ้มลงคะแนนเสียงให้กับผู้เข้าแข่งขันในรายการโดยเด็ดขาด (ผู้จัดการออนไลน์, 2564ก) หลังจากที่มีมาตรการนี้ออกมา รายการบันเทิงจีน โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการประกวดหาไอดอลได้มีการปรับตัวหรือยกเลิกรายการอย่างเช่น กรณีของแพลตฟอร์มบันเทิง “อ้ายฉีอี้” (IQIYI) เจ้าของรายการ “Youth with You” ที่มีการประกาศใน ค.ศ. 2021 ว่า บริษัทได้เตรียมยกเลิกรายการเซอร์ไวเวอร์ที่มักดัดให้แฟนคลับร่วมกันโหวตเพื่อค้นหาไอดอลหน้าใหม่เข้าสู่วงการ (Chanakarn, 2021a) โดยเชื่อว่า สาเหตุมาจากการที่เหล่าแฟนคลับของรายการใช้จ่ายเงินรวมกันนับล้าน ๆ หยวน ในการซื้อผลิตภัณฑ์นมซึ่งเป็นสปอนเซอร์ของรายการ เพียงเพื่อนำคิวอาร์โค้ดที่แถมมากับนม มาโหวตลงคะแนนให้กับผู้ประกวดที่ตนเองชื่นชอบ ด้วยวิธีการนี้ทำให้มีการหุ้มซื้อนมกล่องจำนวนมาก โดยไม่ได้นำไปบริโภค กลับนำไปเททิ้งเป็นจำนวนมหาศาล จึงส่งผลให้รายการถูกระงับการออกอากาศ (ผู้จัดการออนไลน์, 2564ค) การกระทำของเหล่าแฟนคลับยังเป็นการฝ่าฝืนหลักการของคอมมิวนิสต์จีนที่ได้รับพรรคในแคมเปญ “กินอาหารหมดจาน” ซึ่งประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ได้เน้นย้ำให้ประชาชนหยุดการกินอาหารอย่างฟุ่มเฟือย เหลือทิ้ง เพื่อปลูกฝังนิสัยประหยัดมัธยัสถ์ การฟุ่มเฟือยเป็นสิ่งที่น่าละอาย การประหยัดเป็นสิ่งที่น่าภูมิใจ เพื่อไม่ให้ประเทศอดอยาก ควรคำนึงถึงสุขภาพจิตว่า “โจ๊กหนึ่งชาม ข้าวหนึ่งจาน หากคิดให้ดีได้มาไม่จ่าย” (OKLS Chinese and Japanese, 2020)

นอกจากนี้แล้ว โครงการต่อต้านการทิ้งอาหารซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งของรัฐบาลจีนยังได้ออกมาให้ความเห็นในประเด็นนี้ว่า “นี่คือพฤติกรรมที่ต้องการแสวงหากำไร โดยไม่สนใจว่าจะต้องทิ้งอาหารอย่างสุรุ่ยสุร่ายและยังเป็นการลบลู่

แรงงานที่ลงมือลงแรงไปจนได้อาหารเหล่านี้มา ซึ่งถือว่าขัดต่อกฎหมายอย่างชัดเจน การทำแบบนี้ยังจะสร้างค่านิยมที่ผิดและบิดเบือนให้กับคนรุ่นใหม่ด้วย” (ผู้จัดการออนไลน์, 2564ค)

ข้อ 9 ควบคุมการมีส่วนร่วมในกลุ่มแฟนคลับศิลปินของผู้เยาว์ อย่างเคร่งครัด ดำเนินมาตรการที่ห้ามไม่ให้ตัวของผู้เยาว์นั้นบริโภคเกินควร หรือทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลจัดการหลักของกลุ่มแฟนคลับโดยเด็ดขาด (ผู้จัดการออนไลน์, 2564ก) สำหรับมาตรการนี้ สำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคม ส่วนกลางของจีน ได้ออกประกาศในการควบคุมการทำการตลาดอย่างไม่เหมาะสม ของเหล่าคนดังและกำกับดูแลกิจกรรมของกลุ่มแฟนคลับของศิลปิน โดยห้ามผู้เยาว์ จัดตั้งกลุ่มแฟนคลับและเข้าร่วมในแคมเปญของคนดังที่ต้องใช้จ่ายสูง นอกจากนี้ ยังออกกฎหมายห้ามผู้เยาว์เข้าร่วมการโหวตในการแข่งขันต่าง ๆ ของคนดัง รวมทั้ง การพบปะทางออนไลน์ของกลุ่มแฟนคลับไม่ควรมุ่งเป้าที่ผู้เยาว์ (Sanook, 2021a) มาตรการนี้สะท้อนให้เห็นถึงการที่ทางการจีนมุ่งให้ความสำคัญกับการปกป้อง เยาวชนของชาติจากการใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายเกินควรเพื่อศิลปินที่ตนเองชื่นชอบ ทั้งนี้ เพื่อเป็นไปตามแนวทางของอุดมการณ์คอมมิวนิสต์จีน

ข้อ 10 ตรวจสอบและจัดการพฤติกรรมการระดมทุนที่ผิดกฎหมาย ทุกประเภท โดยจะมีการจัดการและลงโทษแพลตฟอร์มออนไลน์และเว็บไซต์ ที่ก่อให้เกิดปัญหาและรับผิดชอบต่อสังคมได้ไม่ดี มีการชักจูงผู้เยาว์ให้มีส่วนร่วม ในการระดมทุนต่าง ๆ (ผู้จัดการออนไลน์, 2564ก) โดยมาตรการนี้ได้ห้ามผู้เยาว์ ซึ่งหมายถึงผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ระดมเงินในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ศิลปิน ห้ามส่งเสริมให้เยาวชนใช้จ่ายในกิจกรรมต่าง ๆ ของแฟนคลับศิลปินที่นอกเหนือไป จากการซื้อบัตรเข้าร่วมกิจกรรมตามปกติ รวมทั้งยังได้กำหนดให้บริษัทธุรกิจบันเทิง ทั้งหลายต้องวางแนวทางเกี่ยวกับพฤติกรรมในเชิงบวกของกลุ่มแฟนคลับศิลปินอย่าง เคร่งครัด และต้องมีการตรวจสอบกลุ่มแฟนคลับและบัญชีโซเชียลมีเดียของกลุ่ม นอกจากนั้นแล้วการออกกฎระเบียบใหม่มุ่งเน้นที่บทบาทของศิลปินที่จะต้องชี้แนะ แนวทางที่เหมาะสมให้กับกลุ่มแฟนคลับอีกด้วย (สำนักข่าวอินโฟเควสท์, 2564)

มาตรการข้างล่างจึงนับเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่รัฐบาลจีนประกาศใช้ เพื่อควบคุมหรือจัดระเบียบกิจกรรมของกลุ่มแฟนคลับของศิลปิน โดยรัฐบาลจีน ได้เข้ามาควบคุมวัฒนธรรมแฟนคลับของศิลปินอย่างจริงจังในเชิงพฤติกรรมที่จะต้อง ตอบสนองต่ออุดมการณ์คอมมิวนิสต์ ว่าด้วยการมีทรัพย์สินส่วนบุคคลเป็นต้นเหตุของ ความเหลื่อมล้ำ อันขัดแย้งกับหลักการความเสมอภาค และสอดคล้องกับหัวใจสำคัญของ คอมมิวนิสต์อีกประการหนึ่งที่ต่อต้านทุนนิยมว่า “ขอให้ชนชั้นกรรมาชีพ (proletariat)

ลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อโค่นล้มระบบทุนนิยม เพื่อสร้างสังคมที่ปราศจากความแตกต่างทางชนชั้น” การใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย การใช้จ่ายเกินจำเป็น รวมถึงการโพสต์ประเด็นที่อาจแสดงถึงความร่ำรวยเชิงโอ้อวด จึงเป็นการกระทำที่ตรงข้ามกับอุดมการณ์ของชาติเป็นอย่างยิ่ง มาตรการข้างหลังจึงถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ใช้กำหนดแนวทางให้กับศิลปิน สตูดิโอต้นสังกัดและกลุ่มแฟนคลับของศิลปินในการแสดงออกทางสื่อออนไลน์ ที่ต้องระมัดระวังไม่ให้ขัดแย้งกับบรรทัดฐานชาติซึ่งเป็นคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะ “บรรทัดฐานด้านความเท่าเทียม ด้านการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมาก่อนส่วนตนและด้านการต่อต้านระบบทุนนิยม”

ในส่วนของ “บรรทัดฐานด้านความเท่าเทียม” นั้น มีการวิเคราะห์ว่า จีนมีการควบคุมหลายประการที่ดูเหมือนไม่ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนว่าด้วย “หลักความเสมอภาคเท่าเทียม” ได้แก่ ระบบโซเชียลเครดิตที่รวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจำนวนมากผ่านการใช้เทคโนโลยีเฝ้าระวังอย่างเข้มงวด เช่น กล้องวงจรปิดและระบบจดจำใบหน้า ทำให้รัฐบาลสามารถติดตามและตรวจสอบพฤติกรรมของประชาชนได้ตลอดเวลา โดยที่ประชาชนอาจไม่ทราบหรือไม่ยินยอม ซึ่งขัดแย้งกับ “หลักการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว” รวมถึงการลงโทษผู้ที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลหรือแสดงความคิดเห็นที่ไม่เป็นที่พอใจ การเซ็นเซอร์ข้อมูลข่าวสารและการควบคุมอินเทอร์เน็ต ทำให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้อย่างจำกัด นับว่าเป็นการจำกัด “เสรีภาพในการแสดงออก” (ทีมข่าวเฉพาะกิจ, 2568) ซึ่งเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2022 สีจิ้นผิง ผู้นำสูงสุดของจีนได้กล่าวคำปราศรัย 6 ประการในเรื่องนี้ โดยพยายามชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงที่ว่า จีนได้ค้นพบหนทางการพัฒนาสิทธิมนุษยชนที่สอดคล้องกับกระแสแห่งยุคสมัยและเหมาะสมกับสภาพของประเทศตนเอง ได้แก่ การสร้างสังคมมีกินมีใช้ การแก้ไขปัญหาความยากจนสุดขีดเชิงประวัติศาสตร์ การสร้างระบบการศึกษา ระบบประกันสังคมระบบการรักษาพยาบาลและสาธารณสุขที่ใหญ่ที่สุดในโลก นับเป็นการทุ่มเทปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้านการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม (CRI, 2022) สะท้อนให้เห็นว่าความเสมอภาคเท่าเทียมของจีนนั้น เกิดขึ้นมาจากการที่ภาครัฐจัดสรรสร้างให้และมีได้หมายรวมถึงเสรีภาพในการแสดงออกหรือแสดงความคิดเห็นของภาคประชาชนแม้น้อย

สำหรับ “บรรทัดฐานด้านการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมาก่อนส่วนตนและด้านการต่อต้านระบบทุนนิยม” นั้น เป็นบรรทัดฐานที่เกิดมาจากความพยายามควบคุมกิจกรรมในชีวิตประจำวันของประชาชน ซึ่งสีจิ้นผิง เชื่อว่า การนำพรรคกลับเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพียงหนทางเดียวที่จะทำให้พรรคคอมมิวนิสต์บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ เช่น

เชื่อว่าวัยรุ่นรุ่นลูกมอมเมาด้วยรายการโทรทัศน์ที่เต็มไปด้วยการเชิดชูไอดอล พรรคเข้ามาช่วยจัดการด้วยการห้ามไม่ให้ผู้ชาย "ที่ดูคล้ายผู้หญิง" ออกรายการโดยเด็ดขาด (สตีเฟน แม็กโดนัลล์, 2564) มาตรการซึ่งหลังจึงประกาศข้อห้ามที่อยู่ในระดับการควบคุมกิจกรรมในชีวิตประจำวันอย่างชัดเจน เกี่ยวเนื่องถึงการต่อต้านระบบทุนนิยมที่ โฮเฟิงหง ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัย Johns Hopkins สหรัฐอเมริกา ผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์และเศรษฐศาสตร์การเมืองจีน ได้ให้สัมภาษณ์ Daniel Denir แห่งเว็บไซต์ The Dig เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2565 ว่า ทางเราเห็นว่าหากประชาชนมีเงินทองไม่มากนักหรือไม่ร่ำรวยอยู่เกินไปนัก ก็จะช่วยให้เศรษฐกิจหมุนเวียนสะดวก แต่ถ้ามันคั่งใหญ่โตเกินไป อาจจะกลายเป็นคู่แข่งอำนาจที่คุกคามการปกครองได้ เพราะจากประวัติศาสตร์จีน ครอบครัวยิ่งมั่งคั่งมักจะส่งลูกหลานตัวเข้มสอบรับราชการเพื่อเป็นขุนนางระดับสูงตระกูลพ่อค้ามั่งคั่งได้กลายเป็นตระกูลขุนนาง หรือหนึ่งก็กลายเป็นส่วนหนึ่งของรัฐไปในที่สุด (เกษียร เตชะพีระ, 2565) ดังนั้นอคติของทางการเงินที่มีต่อนายทุนจึงฝังรากลึกมายาวนานและยังเป็นปมหลักที่ต้องจัดการต่อเนื่องต่อไป

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การควบคุมสื่อบันเทิงของจีนภายใต้ระบอบการปกครองคอมมิวนิสต์โดยภาพรวมมีความเข้มข้น มีการควบคุมสื่อบันเทิงทั้งของรัฐและเอกชนอย่างเบ็ดเสร็จ สื่อบันเทิงต่าง ๆ มีหน้าที่ในการดำเนินการตามระเบียบหรือกฎต่าง ๆ ที่ทางการได้ระบุไว้ และต้องตอบสนองต่ออุดมการณ์คอมมิวนิสต์จีน ผู้ใดก็ตามที่มีจุดยืนทางการเมืองที่ไม่เหมาะสม ต่อต้านแนวคิดคอมมิวนิสต์ ผ่าฝืนกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน จะไม่ได้รับอนุญาตให้ปรากฏตัวในสื่อบันเทิง รวมถึงยังมีกฎที่บังคับใช้ใบอนุญาตผู้จัดรายการโทรทัศน์ มีการฝึกอบรมวิชาชีพและศีลธรรม โดยมีแนวคิดที่ว่า ผู้ให้ความบันเทิงไม่ควรใช้อำนาจและชื่อเสียงเพื่อแสวงหาผลกำไร แต่ต้องส่งเสริมความเป็นมืออาชีพโดย “ยืนกรานในทิศทางและค่านิยมทางการเมืองที่ถูกต้อง วิจารณ์คำนิยมปลอม นำเกลียดและชั่วร้าย วงการบันเทิงจีนต้องให้ความสำคัญกับ ‘วัฒนธรรมจีนดั้งเดิม วัฒนธรรมการปฏิบัติและวัฒนธรรมสังคมนิยม’ เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ของการรักษาดีและความรักต่อรัฐบาลคอมมิวนิสต์ (Chetpayark, 2021)

2. โครงสร้างและหน้าที่ทางสังคมของศิลปินและกลุ่มแฟนคลับของศิลปิน

ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ (structural-functional theory) เป็นทฤษฎีทางสังคมวิทยา ที่มองสังคมเป็นระบบหนึ่งซึ่งประกอบด้วย ระบบย่อยที่ยึดเหนี่ยวและสัมพันธ์กัน สังคมจึงเปรียบเหมือนองค์การ (organism) ที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นส่วนรวม

นักสังคมวิทยามีหน้าที่ในการอธิบายการปฏิบัติงานและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบย่อยต่าง ๆ ในสังคมที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกส่วนและส่งผลสะท้อนไปยังส่วนอื่น ๆ (อานวยวิทย์ ชูวงศ์, 2512)

ขบวนการในการวิเคราะห์ตามทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่เริ่มจากการค้นหาว่า อะไรเป็นลักษณะอันจำเป็นเบื้องต้นซึ่งต้องได้รับการตอบสนองให้ระบบสามารถดำรงอยู่ได้ ที่ต้องทำให้เกิดประสิทธิผล (อานวยวิทย์ ชูวงศ์, 2512) ในกรณีกลุ่มแฟนคลับชาวจีนของศิลปิน นักร้อง นักแสดง “ความจำเป็นเบื้องต้น” คือ บรรทัดฐานด้านความเท่าเทียม ด้านการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมาก่อนส่วนตน และด้านการต่อต้านระบบทุนนิยม ดังที่ได้อธิบายไปในส่วนที่ 1 ซึ่งกฎข้างล่างทำให้ความจำเป็นเหล่านี้บรรลุผลด้วยการลงโทษทันที ส่งผลให้ระบบเผด็จการคอมมิวนิสต์ดำรงอยู่ได้ และในขั้นตอนต่อไปตามทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ ก็จะศึกษาความสัมพันธ์ของโครงสร้างและกระบวนการที่ทำให้ความจำเป็นเบื้องต้นได้รับการตอบสนอง ซึ่งในบทความนี้ ผู้เขียนเห็นว่า โครงสร้างทางสังคมของกลุ่มแฟนคลับชาวจีน ประกอบด้วย 3 ส่วนใหญ่ ๆ ได้แก่ รัฐบาลจีน สตูดิโอต้นสังกัดของศิลปิน และกลุ่มแฟนคลับของศิลปินกับศิลปิน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ศิลปินและกลุ่มแฟนคลับของศิลปิน” โครงสร้างส่วนบนที่มีรัฐบาลเป็นฐาน

ระบบโครงสร้างทางสังคมได้กำหนดแนวทางในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ในสังคม ดังนั้นการสื่อสารของสื่อมวลชนจึงให้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งตามระบบโครงสร้างที่ถูกกำหนดไว้ ในสังคมต่างประกอบไปด้วยความหลากหลายของชนชั้น ดังนั้นแต่ละชนชั้นจึงมีความต้องการหรือความคาดหวังแตกต่างกัน โดย Wright (1959, อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2543) ได้แบ่งระดับความคาดหวังออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับสังคม ระดับปัจเจกบุคคล ระดับกลุ่มย่อยในสังคม และระดับวัฒนธรรม

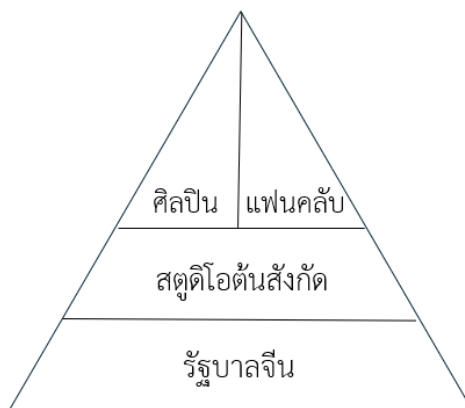
เพ็ญพร ณ นคร และ ญัฐวัฒน์ ธนพรณสิน (2560) ได้วิเคราะห์หน้าที่ของสื่อกับความคาดหวังจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ในระดับสังคมหรือประชาชนจะคาดหวังให้สื่อทำหน้าที่บูรณาการควบคุมให้บรรลุเป้าหมาย ชนชั้นผู้ปกครองก็คาดหวังที่จะใช้สื่อในการสร้างอำนาจ เจ้าของสื่อคาดหวังผลกำไรและผู้รับสารสื่อมวลชนต้องการการเข้าถึงสื่อ ดังนั้นการประกาศใช้มาตรการข้างล่าง จึงเป็นการควบคุมสื่อให้ช่วยธำรงบรรทัดฐานคอมมิวนิสต์จีนตามความคาดหวังในระดับสังคมของทางการเงิน ความคาดหวังนี้ทำให้เกิด “ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างทางสังคม” ดังนี้

“รัฐบาลจีน” นับเป็นโครงสร้างที่เป็นฐานใหญ่ของความสัมพันธ์ระหว่างสตูดิโอต้นสังกัดของศิลปิน และกลุ่มแฟนคลับของศิลปินกับศิลปินจีน เนื่องจากเป็นภาคส่วนที่เป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติของภาคส่วนอื่น ๆ หากมีการผิดกฎ ฝ่ายรัฐบาลจีนก็พร้อมลงโทษทันที ทั้งสตูดิโอต้นสังกัด ศิลปิน และกลุ่มแฟนคลับ จึงต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ดังเช่น ในกรณีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มแฟนคลับของนักแสดงสาว “จ้าวลี่อิง” (Zhao Liying) และนักแสดงหนุ่ม “หวังอี้ป้อ” จนก่อให้เกิดความวุ่นวาย ซึ่งได้กล่าวถึงไปแล้วในตัวอย่างก่อนหน้านี้ (ผู้จัดการออนไลน์, 2564ข)

สำหรับ “สตูดิโอต้นสังกัดของศิลปิน” ก็เป็นอีกภาคส่วนที่สำคัญในการกำหนดกิจกรรมให้กับศิลปินและกลุ่มแฟนคลับของศิลปิน และถูกคาดหวังจากทางการว่า จะเป็นผู้ดูแลพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของศิลปินกับแฟนคลับทั้งในโลกออฟไลน์และออนไลน์ให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม โดยประเด็นนี้ผู้เขียนขอยกตัวอย่างสตูดิโอต้นสังกัดของนักแสดงหนุ่ม “เซียวจ้าน” ซึ่งได้แสดงความรับผิดชอบในการดูแลพฤติกรรมของแฟนคลับให้เหมาะสม โดยเป็นกรณีที่เกิดขึ้นใน ค.ศ. 2019 นักแสดงหนุ่มและทีมงานได้เดินทางไปขึ้นเครื่องบินเพื่อไปยังเมืองอู๋ซี (Wuxi) มณฑลเจียงซู (Jiangsu) โดยได้มีการเตรียมการเพื่อขึ้นเครื่องผ่านช่องทางพิเศษที่สนามบิน ได้จัดเตรียมไว้ให้ แต่กลับถูกรบกวนโดยแฟนคลับที่มามีติดตามที่สนามบิน ทำให้ไม่สามารถขึ้นเครื่องบินได้ตามเวลา เที่ยวบินดังกล่าวจึงเกิดความล่าช้าขึ้นจากกรณีนี้สตูดิโอของเซียวจ้านได้ออกแถลงการณ์ขอโทษหนึ่งฉบับ โดยระบุว่า ในช่วงเวลาดังกล่าว ความจริงแล้วเซียวจ้านต้องการจะขอโทษผู้โดยสารทุกคนด้วยตนเอง แต่เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาบานปลาย ทีมงานของเซียวจ้านจึงเป็นผู้ออกมาขอโทษผู้โดยสารในเที่ยวบินดังกล่าวแทน และในแถลงการณ์ยังขอความร่วมมือให้เหล่าแฟนคลับให้เกียรติและเคารพผู้อื่นในสถานที่สาธารณะ โดยเซียวจ้านและทีมงานเองก็จะปฏิบัติตามกฎของสาธารณะอย่างเคร่งครัด และขอยืนยันว่าสตูดิโอไม่สนับสนุนให้แฟนคลับติดตามศิลปินที่สนามบิน (Sudsapda, 2019)

“กลุ่มศิลปินและแฟนคลับของศิลปิน” เป็นภาคส่วนที่อยู่บนยอดของความสัมพันธ์ทางโครงสร้างนี้ เนื่องจากต้องแสดงออกตามกฎหมาย กติกาที่รัฐบาลจีน และสตูดิโอต้นสังกัดของศิลปินกำหนดไว้เท่านั้น ไม่สามารถประพฤติตนออกนอกกรอบหรือนอกบรรทัดฐานที่ระบุไว้ ซึ่งมาตรการข้างหลังก็คือหนึ่งในกรอบที่ทางการ

ประกาศใช้ให้ทุกภาคส่วนปฏิบัติตามนั่นเอง โครงสร้างทางสังคมของกลุ่มแฟนคลับชาวจีนของศิลปินที่กล่าวมานี้ พอสรุปเป็นแผนภาพได้ดังภาพที่ 1 ซึ่งสามเหลี่ยมคือสังคมที่มีโครงสร้างส่วนล่างเป็นฐานสำคัญที่มีอำนาจมากที่สุด ได้แก่ รัฐบาลจีน ผู้กำหนดเกณฑ์ให้ภาคส่วนอื่นปฏิบัติตาม โครงสร้างส่วนกลางคือสตูดิโอต้นสังกัดของศิลปิน มีอำนาจน้อยกว่ารัฐบาลและต้องทำตามแนวทางที่รัฐบาลกำหนดเป็นฐานรากเอาไว้ ส่วนศิลปินและแฟนคลับของศิลปิน นับเป็นโครงสร้างส่วนบนสุดที่มีอำนาจน้อยสุดในความสัมพันธ์นี้ และต้องปฏิบัติตามทุกกฎกติกาที่โครงสร้างส่วนล่างทั้งสองกำหนดไว้ให้

ภาพที่ 1 โครงสร้างทางสังคมของกลุ่มแฟนคลับของศิลปิน แฟนคลับสตูดิโอต้นสังกัดของศิลปิน และรัฐบาลจีน

2.2 การทำหน้าที่ของศิลปินและกลุ่มแฟนคลับของศิลปินที่ยึดโยง อ้างความเป็นชาติ

จากความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างทางสังคม ประกอบกับการประกาศใช้มาตรการชิงไหว่ง ทำให้กลุ่มแฟนคลับของศิลปิน รวมถึงสตูดิโอต้นสังกัดของศิลปิน ต้องปฏิบัติตามเพื่อร่วมกันรักษาบรรทัดฐานของชาติเอาไว้ กลายเป็น “หน้าที่” ที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่ทำให้ความจำเป็นเบื้องต้นได้รับการตอบสนองตามวิธีการวิเคราะห์ของทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ (อานวยวิทย์ ชวงษ์, 2512) ซึ่งนอกจากแฟนคลับของศิลปินจะมีหน้าที่ร่วมรักษาบรรทัดฐานชาติทั้งสามด้าน

ตามมาตรการชิงล่วงหน้าแล้ว ทั้งศิลปินและแฟนคลับยังต้องทำหน้าที่ในการถ่ายทอดมรดกทางสังคมจากรุ่นหนึ่งไปยังคนรุ่นหลัง ตามแนวคิดของ Lasswell (1948) และ McQuail (1987) ซึ่งมรดกหรือค่านิยมทางสังคมที่สำคัญที่ศิลปินและแฟนคลับต้องช่วยทำหน้าที่รักษาและถ่ายทอดต่อไป แนวคิดแรก คือ “ความเป็นคนดีตามมาตรฐานของจีน คือการทำเพื่อชาติ” (ภากร กัทชลี, 2564) โดยรัฐบาลจีนต้องการปลูกฝังค่านิยมนี้ให้กับประชาชน

สำหรับการทำเพื่อชาติของกลุ่มแฟนคลับนั้น ตัวอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่เมืองอู่ฮั่น (Wuhan) มณฑลหูเป่ย์ (Hubei) ประเทศจีน กลุ่มแฟนคลับของนักแสดง “หวังอู่ป๋อ” “ซำยสวีคุน” (Cai Xukun) ฯลฯ ได้ทำหน้าที่ในการเป็น “คนดีตามมาตรฐานจีน” โดยรวมตัวกันบริจาคเงินมากกว่า 1 หมื่นหยวนให้กับสภากาชาดของมณฑลหูเป่ย์ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มแฟนคลับของนักแสดง “เซียวจ้าน” และกลุ่มแฟนคลับของนักแสดงอื่น ๆ ได้บริจาคถุงมือจำนวน 1.5 แสนคู่ ให้โรงพยาบาลฉุกเฉินของมหาวิทยาลัยอู่ฮั่น (ผู้จัดการออนไลน์, 2563)

นอกจากการทำเพื่อชาติของเหล่าแฟนคลับศิลปินชาวจีนแล้ว ในส่วนของศิลปินจีนเองก็ต้องแสดงตัวในการเป็นตัวอย่างของ “คนดีตามมาตรฐานจีน” เช่นกัน โดยหากศิลปินคนใดไม่ทำเพื่อชาติ อย่างกรณีของศิลปินที่หลีกเลี่ยงการเสียภาษี ไม่จ่ายภาษี นับเป็นศิลปินที่ไม่รักชาติ ไม่รักส่วนรวม ไม่ควรได้รับการยอมรับจากสังคม รวมถึงยังได้รับบทลงโทษตามกฎหมายอีกด้วย เช่น กรณีของนักแสดงสาว “หยวนปิงเหยียน” (Yuan Bingyan) ซึ่งต้องจ่ายค่าปรับเป็นเงินจำนวน 978,000 หยวนหรือคิดเป็นเงินไทย 5,184,102 บาท จากการเลี่ยงภาษี นอกจากนี้หยวนปิงเหยียนยังถูกถอดออกจากผลงานซีรีส์ที่เพิ่งเริ่มถ่ายทำ ณ ขณะเวลานั้นด้วย (Tawan, 2022) หลังจากนั้น 1 ปี สรรพากรจีนได้เรียกเก็บภาษีย้อนหลังของหยวนปิงเหยียนอีกครั้ง รวมเป็นเงินกว่า 4 ล้านหยวน โดยเหตุเกิดจากมีทนายความชื่อดังออกมาแสดงความเห็นว่า หยวนปิงเหยียนไม่มีความผิดฐานเจตนาหลบเลี่ยงภาษี แฟนคลับของนักแสดงสาวจึงได้กดดันให้ทางการขอโทษและพยายามผลักดันให้นักแสดงสาวกลับเข้าวงการอีกครั้ง จนกลายเป็นการทำทนายอำนางรัฐ ส่งผลให้บัญชีโซเชียลมีเดียเว่ยป๋อ (Weibo) ของหยวนปิงเหยียนถูกแบน และมีการระบุว่า บัญชีถูกปิดเพราะทำผิดกฎหมาย (ข่าวสารบันเทิงจีน, 2566)

นอกจากการเป็นคนดีคือการทำให้เพื่อชาติแล้ว รัฐบาลจีนยังเห็นว่าศิลปินดารา นักแสดงควรประพฤติตนให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดีงาม หากศิลปินมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจะส่งผลให้ประชาชนทำตามเป็นพฤติกรรมเลียนแบบหรือเอาเป็นเยี่ยงอย่างได้ ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศ เพราะรัฐบาลจีนมองว่าศิลปินในวงการบันเทิงไม่ควรใช้อำนาจและชื่อเสียงของตนเพื่อแสวงหาผลกำไร แต่ต้องส่งเสริมวิชาชีพศิลปินอย่างมีอาชีพ เพื่อให้ดารา นักแสดงเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม (Songintheclouds, 2024)

กรณีของนักแสดงสาว “เจิ้งส่วง” (Zheng Shuang) เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นเด่นชัดว่า การที่ไม่ประพฤติตนให้อยู่ในกรอบของศีลธรรม ต้องได้รับการประณามและบทลงโทษ โดยเจิ้งส่วงได้ละเมิดต่อกฎหมายจีน มีการว่าจ้างให้ชาวต่างชาติอุ้มบุญลูกฝาแฝดและต่อมาจึงผิดศีลธรรมด้วยการทอดทิ้งลูก ถึงแม้เหตุการณ์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นที่สหรัฐอเมริกา แต่ก็เป็นเรื่องที่ชาวจีนไม่สามารถจะยอมรับได้ นอกจากนี้จะโดนวิจารณ์เรื่องการขาดสัญชาติตามความเป็นแม่ ทั้งคนรักและลูก ๆ ไว้ในสหรัฐฯ จากชาวเน็ตจีนแล้ว องค์การบริหารวิทยุและโทรทัศน์แห่งชาติของจีน (China’s National Radio and Television Administration) ยังได้ออกบทความระบุว่า นักแสดงสาว “หลีกเลี่ยงกฎหมายจีนเพื่อไปอุ้มบุญในต่างประเทศ แล้วยังทิ้งลูกตัวเองไว้อีก นักแสดงแบบนี้ช่างไร้จริยธรรมสิ้นดี” “เราจะไม่ให้โอกาสและพื้นที่กับคนดังที่เกี่ยวข้องกับข่าวฉาวลักษณะนี้ให้มาปรากฏตัวต่อสาธารณชน” หลังจากนั้นเจิ้งส่วงก็ถูกแบนอย่างถาวรออกไปจากวงการบันเทิงจีน (Sanook, 2021b)

อีกกรณีคือ นักแสดงชาย “หลี่อี้เฟิง” (Li Yifeng) ที่ใน ค.ศ. 2022 ถูกตำรวจควบคุมตัวฐานซื้อบริการทางเพศหลายครั้ง ซึ่งถือเป็นเรื่องผิดกฎหมายในจีนเป็นความผิดทางอาญา ส่งผลให้ถูกถอดออกจากละครและโฆษณา โดยแบรนด์สินค้าหลายแบรนด์ได้ยกเลิกสัญญาที่ทำไว้กับนักแสดงหนุ่ม รวมถึงแบรนด์หรู Prada และ Panerai (ข่าวสดออนไลน์, 2565) และเช่นเดียวกับเจิ้งส่วงและหลี่อี้เฟิงก็ต้องอำลาจากวงการบันเทิงจีนไปในขณะที่กำลังโด่งดัง

ในทางตรงข้าม ศิลปินที่มีความประพฤติที่ดีกระทำความเหมาะสมเป็นตัวอย่างแก่เยาวชนในชาติ ทางการเงินก็จะให้การสนับสนุนยกย่องและใช้ศิลปินคนนั้น ๆ เป็นทูตในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐ ยกตัวอย่างเช่น นักแสดงหนุ่ม “หวังอี้ป้อ” ที่ถือเป็นตัวแทนของคนรุ่นใหม่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นทูตในหลากหลายกิจกรรม เช่น ทูตการกุศลของ WildAid ประเทศจีนในการอนุรักษ์และ

คุ้มครองตัวลั่นที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (Wangyibo 王一博 หวังอี้ป้อ : MTJJ Thailand, 2025b) ทูตสื่อสารด้านสภาพอากาศในการปกป้องธารน้ำแข็งในวันธารน้ำแข็งโลก 21 มีนาคม ค.ศ. 2025 (Wangyibo 王一博 หวังอี้ป้อ : MTJJ Thailand, 2025c) รวมทั้งการได้รับแต่งตั้งจากทางการเงินให้เป็นทูตในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันกีฬา อาทิตูตส่งเสริมวัฒนธรรมในรายการแข่งขันโอลิมปิกฤดูหนาว ค.ศ. 2022 ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน ทูตส่งเสริมการแข่งขันโอลิมปิก ค.ศ. 2024 รอบคัดเลือกที่เซี่ยงไฮ้ (EFM, 2024) การช่วยเหลือในกิจการต่าง ๆ ของรัฐถือเป็นหน้าที่ของศิลปินจีนที่ต้องทำเพื่อชาติ สะท้อนถึงความเป็นคนดีตามมาตรฐานของจีน และยังสนองต่ออุดมการณ์คอมมิวนิสต์จีนในการที่ศิลปินมีหน้าที่ในการเผยแพร่ค่านิยม ปทัสถาน วัฒนธรรมของสังคม ผู้ผู้คนในชาติอีกด้วย

สำหรับนิเวศสื่อ (media ecosystem) ซึ่งหมายถึง ระบบการสื่อสารที่มนุษย์เป็นทั้งผู้ใช้สื่อและผู้สร้างเนื้อหาผ่านสื่อเป็นศูนย์กลางของระบบ โดยมีปฏิสัมพันธ์กับองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น เนื้อหา ช่องทางสื่อ เทคโนโลยีการสื่อสาร และระบบเศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตสื่อ ผู้บริโภคสื่อและปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ เป็นความสัมพันธ์ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาสื่อที่ปลอดภัยและสร้างสรรค์ (ชนัญสรา อรณพ ณ อยุธยา และคณะ, 2563) ดังนั้น หน้าที่ในการร่วมสร้างนิเวศสื่อที่ดี ก็เป็นอีกหนึ่งหน้าที่ที่ศิลปินจีนและแฟนคลับชาวจีนต้องให้ความร่วมมือ แม้ไม่มีบทบาทผู้บังคับบัญชานี้โดยตรง แต่การบังคับให้รักษาวรรทัดฐานและค่านิยมต่าง ๆ ที่กล่าวมา ไม่ว่าจะเป็นการร่วมรักษาอุดมการณ์ทางการเมือง รวมถึงการเป็นคนดีคือการทำเพื่อชาติและการประพฤติตนตามหลักศีลธรรม ล้วนส่งผลพลอยได้ให้เกิดนิเวศสื่อที่ดีขึ้นได้ทั้งสิ้น

อภิปรายผลการศึกษา

สื่อในจีนถูกใช้เป็นเครื่องมือของรัฐในการควบคุมแนวคิดและพฤติกรรมของประชาชน โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมบันเทิงที่รัฐบาลจีนออกมาตรการ “ซีงหล่าง” เพื่อกำกับดูแลพฤติกรรมของศิลปินและกลุ่มแฟนคลับ รวมถึงควบคุมเนื้อหาที่เผยแพร่บนแพลตฟอร์มออนไลน์ มาตรการดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อลดอิทธิพลของทุนนิยมและสร้างสื่อที่สอดคล้องกับอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ของทางการเงิน ผลกระทบของมาตรการนี้ทำให้สื่อบันเทิงจีนมีโครงสร้างที่เป็นระเบียบมากขึ้น ลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

ในกลุ่มแฟนคลับและส่งเสริมภาพลักษณ์ของศิลปินที่สอดคล้องกับค่านิยมทางสังคม อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดที่เข้มงวดอาจส่งผลต่อเสรีภาพในการแสดงออก และลดความหลากหลายของสื่อบันเทิง

ในขณะที่ประเทศไทยมีเสรีภาพทางสื่อมากกว่าจีน หน้าที่ของสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อบันเทิง มีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน สื่อบันเทิงไทยขับเคลื่อนด้วยกลไกตลาด เปิดกว้างต่อแนวคิดที่หลากหลายและให้เสรีภาพในการสร้างสรรค์คอนเทนต์มากกว่าการส่งเสริมอุดมการณ์ของรัฐ อย่างไรก็ตาม เสรีภาพที่มากขึ้นอาจทำให้ขาดการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ จนบางครั้งส่งผลให้เกิดเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมหรือพฤติกรรมของแฟนคลับศิลปินที่ส่งผลเสียต่อสังคม บทความนี้ตั้งข้อสังเกตว่าหากประเทศไทยนำแนวทางของจีนมาใช้ อาจช่วยให้สื่อบันเทิงไทยตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของศิลปินหรือแฟนคลับของศิลปิน และหันมากำกับดูแลตนเองเพื่อช่วยกันรักษาสภาพแวดล้อมสื่อที่ดีให้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ควรคำนึงถึงข้อเสียที่อาจเกิดขึ้น เช่น การจำกัดเสรีภาพของศิลปินและผู้ผลิตเนื้อหาอาจส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์และอุตสาหกรรมบันเทิงโดยรวมได้

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาในอนาคตอาจพิจารณากรณีศึกษาของประเทศอื่น ๆ ที่มีแนวทางการกำกับดูแลสื่อบันเทิงที่แตกต่างกัน เช่น เกาหลีใต้หรือญี่ปุ่น เพื่อให้เห็นทางเลือกที่หลากหลายขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการศึกษผลกระทบของมาตรการเชิงกลางในระยะยาวต่ออุตสาหกรรมบันเทิงของจีนและวิเคราะห์ว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ศิลปิน แพลตฟอร์มออนไลน์และประชาชน มีมุมมองอย่างไรต่อมาตรการนี้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้นเกี่ยวกับประสิทธิภาพและผลกระทบของการควบคุมสื่อ ท้ายที่สุด ผู้เขียนมีความเห็นว่าการกำกับดูแลสื่อควรคำนึงถึง “สมดุลระหว่างการควบคุมและเสรีภาพ” เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม ทั้งในแง่ของคุณภาพของสื่อและความรับผิดชอบของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. (2543). *สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. โรงพิมพ์
ศาลาแดง.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). *สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. ห้างหุ้น
ส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- เกษม ศิริสัมพันธ์. (2551). *ทฤษฎีสื่อสารมวลชน Four Theories of the Press*
(พิมพ์ครั้งที่ 2). คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- เกษียร เตชะพีระ. (2565, 1 ธันวาคม). ทวนกระแสประวัติศาสตร์นิยมจีน ฉบับโฮเฟิง
หง(2). มติชนสุดสัปดาห์. [https://www.matichonweekly.com/
column/article_625384](https://www.matichonweekly.com/column/article_625384)
- ข่าวสดออนไลน์. (2563, 25 มีนาคม). *เชียวจ้าน ประมาจารย์ลัทธิมาร เจอดาบ2คม*
แฟนคลับ ปลุกกระแสต้าน. [https://www.khaosod.co.th/enter
tainment/news_3815828](https://www.khaosod.co.th/entertainment/news_3815828)
- ข่าวสดออนไลน์. (2565, 13 กันยายน). *ช็อกวงการ! ตำรวจจีนรวบชุดตำรวจ*
'หลือไเฟิง' ฐานซื้อบริการทางเพศหลายครั้ง. [https://www.khaosod.
co.th/entertainment/news_726363](https://www.khaosod.co.th/entertainment/news_726363)
- ข่าวสารบันเทิงจีน. (2566, 16 กันยายน). *บัญชีเวย์ป้อของ หยวนปิงเหยียน ถูกแบน*
แล้ว ในกรอบสัปดาห์เขียนว่าบัญชีนี้ถูกปิดเพราะทำผิดกฎหมาย. [Status
update]. Facebook. <https://cmu.to/mjjgP>
- คมชัดลึก. (2566, 31 สิงหาคม). *เปิดข้อมูล 'เชียวจ้าน' ใครติดตาม ต้องอ่าน หลัง*
มีกระแสมาเยือนไทย?. [https://www.komchadluek.net/enter
tainment/foreign-entertainment/557444](https://www.komchadluek.net/entertainment/foreign-entertainment/557444)
- ชนัญสร อรณพ ญ อยู่ธยา, การดา ร่วมพุ่ม, และ มาโนช ชุ่มเมืองปัก. (2563).
นิเวศสื่อ เพื่อพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์. วารสารสหวิทยาการ
สังคมศาสตร์และการสื่อสาร, 3(2), 147-169.
- ทีมข่าวเฉพาะกิจ. (2568, 25 กุมภาพันธ์). *จับ 3 โกหก 'จีน' สิทธิมนุษยชนแบบใด*
ประกาศอย่าง ทำอย่าง. ไทยรัฐออนไลน์. [https://www.thairath.
co.th/news/foreign/2844574](https://www.thairath.co.th/news/foreign/2844574)
- นพดล บงกชกาญจน์. (2563). *วิพากษ์แนวคิดทุนนิยมที่ปรากฏในลัทธิคอมมิวนิสต์*.
วารสารมหาวิทยาลัยวิชาการ, 7(2), 204-216.

- ผู้จัดการออนไลน์. (2563, 4 กุมภาพันธ์). คนดังแดนมังกรร่วมใจต้านไวรัสลู่ฮั่น. MGR Online. <https://mgronline.com/celebonline/detail/9630000011671>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2564ก, 29 สิงหาคม). รู้จัก “มาตรการชิงล่า่ง” ที่กำลังส่งผลสะท้อนหน้าวงการบันเทิงจีนบนโลกออนไลน์เมื่อเร็ว ๆ นี้. MGR Online. <https://mgronline.com/china/detail/9640000085300>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2564ข, 26 สิงหาคม). คมเข้ม! ล่าสุดเว่ยป้อระงับบัญชีสตูดิโอของ “จ้าวลี่อิง” นานกว่าครึ่งเดือนจากเหตุแฟนคลับตีกันสนั่นโซเชียล. MGR Online. <https://mgronline.com/china/detail/9640000084055>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2564ค, 10 พฤษภาคม). ดราม่าทำ Youth with You โดนแบน? แฟนคลับทุ่มเงินซื้อนมเอา QR codes ก่อนเทนมทิ้งลงท่อ. MGR Online. <https://mgronline.com/entertainment/detail/9640000044594>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2565, 13 กันยายน). กุ่ข่าวแรง “หวังอี้ป้อ” ซื้อสาวบริการทางเพศกิน ต้นสังกัดออกแถลงการณ์โต้ข่าวเน็ตทันควัน. MGR Online. <https://mgronline.com/drama/detail/9650000088123>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2567ก, 25 มีนาคม). เรื่องย่อซีรีส์จีน “สมรภูมิแห่งศรัทธา • War of Faith” [2024] มีคลิป. MGR Online. <https://mgronline.com/drama/detail/9670000026453>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2567ข, 3 ตุลาคม). จีนปราบปราม ‘พฤติกรรมแฟนคลับก่อความวุ่นวาย’ ลงดาบกว่า 1,000 ราย ปิดบัญชีโซเชียลกว่าแสน. MGR Online. <https://mgronline.com/china/detail/9670000092698>
- พัชรภรณ์ จารุพันธ์. (2556). การวิเคราะห์เนื้อหา บทบาท หน้าที่ และจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าว กรณีศึกษาบริษัทไรส์ัม จำกัด. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. Chiang Mai University Digital Collections. <https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:119975>
- เพิ่มพร ณ นคร และ ญัณวัณน์ ธนพรรณสิน. (2560). การใช้ทฤษฎีบทบาทหน้าที่ของสื่อ กับสื่อมวลชน. วารสารการสื่อสารมวลชน, 5(2), 144-163.
- ภักจิรา มาตาทิพย์. (2566, 18 เมษายน). ซอฟต์แวร์เวอร์ลูการเซนเซอร์: ย้อนมองพัฒนาการสื่อบันเทิงสไตล์พรรคคอมมิวนิสต์จีน. The 101. World. <https://www.the101.world/china-entertainment-industry/>

ภากร กัทชลี. (2564, 5 กันยายน). ‘วงการบินเท็งจิน’ สั่นสะเทือน เมื่อ ‘รัฐบาล’ จัดระเบียบ ‘คนดัง’ ต้องเป็นคนดี. กรุงเทพธุรกิจ. <https://www.bangkokbiznews.com/world/958377>

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2559). รายงานผลการศึกษาระดับสมบูรณั โครงการศึกษาวิจัยการปฏิรูปสื่อ เล่มที่ 4 “การกำกับดูแลเนื้อหาของสื่อสิ่งพิมพ์”. สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. <https://cmu.to/u4eE3>

เวอร์จิเนีย แฮร์ริสัน และ ดาเนียล พาล์มโบ. (2562, 2 ตุลาคม). 70 ปี สาธารณรัฐประชาชนจีน : จีนกลายมาเป็นชาติที่มั่งคั่งที่สุดในโลกชาติหนึ่งได้อย่างไร. BBC News ไทย. <https://www.bbc.com/thai/international-49896480>

สตีเฟน แม็กโดนัลด์. (2564, 24 กันยายน). สี จิ้นผิง กำลังย้อนเวลาพาแนวคิดสังคมนิยมกลับสู่จีน ?. BBC News ไทย. <https://www.bbc.com/thai/international-58664537>

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง. (ม.ป.ป.). ภาพรวมประเทศจีน. <https://thaiembbeij.org/th/republic-of-china/overview-of-china/>

สำนักข่าวอินโฟเควสท์. (2564, 19 กันยายน). จีนเปิดรับฟังความคิดเห็นปชช. เล็งออกกฎหมายห้ามเยาวชนระดมเงินให้ศิลปิน. <https://www.infoquest.co.th/2021/127473>

อรรถวิวัฒน์ อัครนิตดา. (2565). อำนาจรัฐและความเข้มแข็งของระบอบอำนาจนิยมจีนในยุคปฏิรูป: การปราบปราม การกีดขวาง และการครอบงำ. วารสารสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 51(2), 54-74.

อาร์ม ตั้งนิรันดร. (2564, 15 มิถุนายน). พรรคคอมมิวนิสต์จีน: 100 ปี ของแมวเปลี่ยนสี. The 101. World. <https://www.the101.world/100th-anniversary-of-the-chinese-communist-party/>

อานวยวิทย์ ชูวงศ์. (2512). แนวทางศึกษาสังคมวิทยาตามทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่. วารสารสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 6(3), 23-29.

ภาษาอังกฤษ

Bardawil, F. A. (2020). *Revolution and disenchantment: Arab marxism and the binds of emancipation*. Duke University.

- Chanakarn, J. (2021a, September 5). จีนคุมเข้มแฟนคลับคลั่งรัก! ปิดฉากการปั่นชาร์ต ย้ายบ้าน และรายการโหวตไอดอล. Sanook. https://www.sanook.com/music/2435329/#google_vignette
- Chanakarn, J. (2021b, May 30). แฟนคลับ หวังอื้อป้อ-เซียวจ้าน ร่วมกันบริจาคเงินสร้างถนน Wu Ji ช่วยเหลือหมู่บ้านชนบทในจีน. Sanook. <https://www.sanook.com/movie/111693/>
- Chetpayark, K. (2021, September 9). ห้ามออกสาว ห้ามรายการอดิชนั้ห้ามอวยความรวยดารา เมื่อจีนจัดระเบียบวงการบันเทิงและแฟนด้อม. The Matter. <https://thematter.co/quick-bite/china-new-rules-for-entertainment-industry/154587>
- CRI. (2022, March 4). บทวิเคราะห์: จีนให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเคารพและประกันสิทธิมนุษยชน. สำนักงานเลขาธิการความร่วมมือแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง จีน. ความร่วมมือแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง. http://www.lmcchina.org/tha/2022-03/04/content_41893387.html
- EFM. (2024, July 15). หล่อสว่างวาบ! ชมภาพ หวังอื้อป้อ ในงานวิงคอปเพลิงกีฬาโอลิมปิก 2024 ที่ฝรั่งเศส. <https://atime.live/efm/news/8609>
- Lasswell, H. D. (1948). The structure and function of communication in society. In L. Bryson (Ed.), *The communication of ideas*. Harper & Brothers.
- MCOT News. (n.d.). จีนเล็งจัดการชาวเน็ต ปลอ่ย “ข่าวลือ” บนโลกออนไลน์. <https://news1005.mcot.net/news/13500/>
- McQuail, D. (1987). *Mass communication theory: An introduction* (2nd ed.). SAGE Publications.
- Natcha, M. (2022, May 17). “บ้านแฟนเบส” แฟนคลับที่มีเอกลักษณ์เหนือกว่าแฟนคลับ. Exotic Quixotic. <https://cmu.to/y7Bfn>
- OKLS Chinese and Japanese. (2020, August 24). จีนรณรงค์ “กินอาหารหมดจาน (光盘活动)”. [Status update]. Facebook. <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=3755579614461924&id=114319235254665&set=a.3755591604460725>
- Sanook. (2021a, August 28). จีนเข้ม! จัดระเบียบวงการแฟนคลับ ห้ามเยาวชนจัดตั้ง “แฟนด้อม” ห้ามโหวตในการแข่งขัน. <https://www.sanook.com/news/8434478/>

- Sanook. (2021b, January 27). *หน่วยงานรัฐจีนประณามยับ แจ๊ส สาว นางเอก F4 หลังโดนแฉทิ้งลูกอุ้มบุญ*. <https://www.sanook.com/news/8344358/>
- Songintheclouds. (2024, May 11). *มาตรการลงโทษศิลปินจีนที่ละเมิดกฎหมายแสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์แห่งกฎหมายแดนมังกร*. Postjung. <https://exclusive.postjung.com/1545749>
- Sudsapda. (2019, October 25). *เด็กร้อนเพราะแฟนคลับ! เซียวจ้านและทีมงานออกโรงขอโทษผู้โดยสารหลังเป็นสาเหตุทำเครื่องบินดีเลย์*. <https://sudsapda.com/men/183251.html>
- Tawan. (2022, July 5). *พิษเสียงภาชี! นางเอกดังถูกแบนรด์ดังถอด-กองเชียร์ประกาศปลดแล้ว*. Teenee Entertain. https://entertain.teenee.com/chinese_star/246340.html
- Transport Journal. (2022, January 18). *เส้นทาง ‘อุตสาหกรรมบันเทิงจีน’ ในทศวรรษ 2020*. <https://www.trjournalnews.com/38800>
- TrueID. (2021, November 27). *เดินหน้าฟ้องให้อ่วม!! สังกัด ‘เซียวจ้าน’ ไม่ยอมความขบวนการเต๋าข่าวเสียหาย*. <https://entertainment.trueid.net/detail/VMx99gBbwOKW>
- Wangyibo 王一博 หวังอี้ป้อ : MTJJ Thailand. (2025a, January 16). *ยินดีด้วยละครเรื่อง #WarOfFaith หรือ #สมรภูมิแห่งศรัทธา นำแสดง*. [Status update]. Facebook. https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=915012334143283&id=100069035747892
- Wangyibo 王一博 หวังอี้ป้อ : MTJJ Thailand. (2025b, January 9). *ยินดีกับ #หวังอี้ป้อ ทูตการกุศลสุดหล่อแสนดีของ WildAid และสารคดี*. [Status update]. Facebook. <https://cmu.to/ZPRSq>
- Wangyibo 王一博 หวังอี้ป้อ : MTJJ Thailand. (2025c, March 22). *ผู้บุกเบิก #วันธารน้ำแข็งโลก*. [Status update]. Facebook. <https://www.facebook.com/100069035747892/photos/960357629608753/>